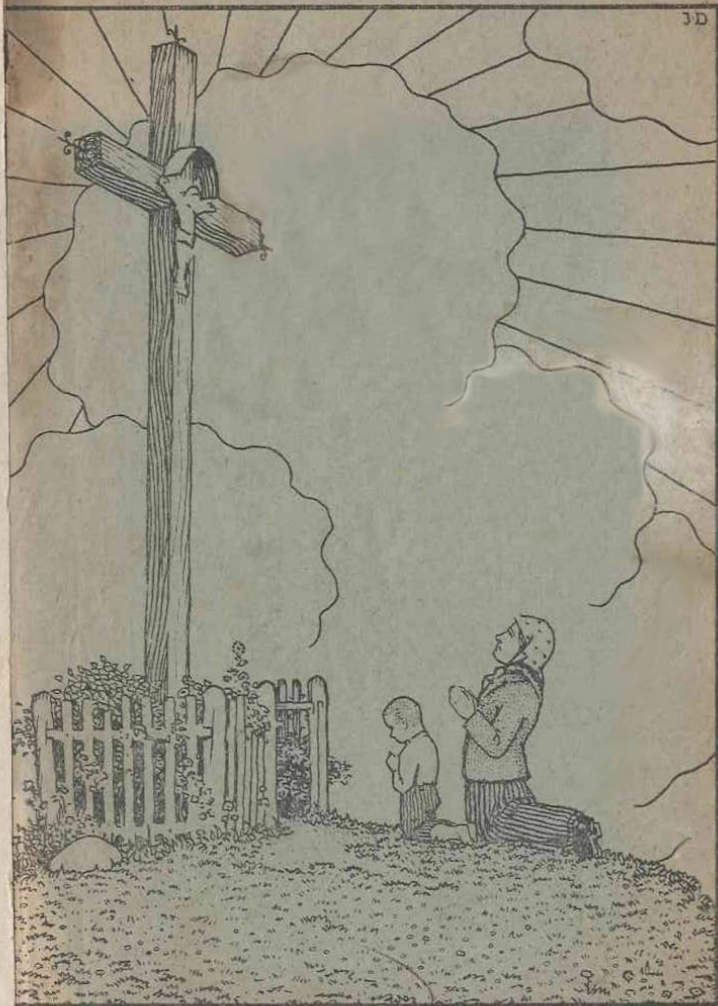

AR KRISTU PRET

KRISTU

Rēzeknē, 1931. g.

*Tip. «Progress» Rēzeknē,
Kolpaka iļā 2. Tel. 3-2-9.*

Ar krystu pret krystu

Dzērkstes
stōsts nu tagadejōs dzeivis

1 9 3 1

RĒZEKNĒ

Mīreigi i saticeigi ritāja dzeivá Supānu vīnsātā. Zámá gon nabeja lela — napylni 13 hektari, bet labi īstrōdōta, izgrōvōta. Pļovys kōrteigi apkūptys, leidzonys. Lai i pagryuti godi, tūmār šai tai iztyka. Nu četrom gūvim atlyka loba dalá pīna, kū aizvást iz pīnōtovu. Godā pōrdává 2-3 cyukys — ari īnōcá nauda. Videjūs godūs varāja atlaist kaidu symts pudu labeibys. Īnōkumus vairōja seiki ījāmumi par pōrdūtom ūlom, putynim, vuškom, syvānim. Vōrdu sokūt, sova iztyka beja.

Saimá nabeja moza — vysa sešys dvāselis: saiminīks ar saimineicu i četri bārni.

Paņ saiminīks — Dominīks Spurāns beja izveiceigs strōdnīks. Dorbs jam kai vālťiņ vālās. Jys prota vysus dorbus, kas beja vajdzeigi pi saimisteibys. Paņ zōbokus i tūs salōpāja. Ari vītejā sabīdriskā dzeivī jys jāmá daleibu. Pīnsaiminīku sabīdreibā beja par vaļdis lūcekli, zemkūpeibys bīdreibā par vaļdis prīšknīku, pogostā — par padūmis lūcekli. Nabeja sveša i politiskō dzeivá — vītejā zemn. progresivōs apvīneibys nūdalī jys beja par vaļdis lūcekli. Nazaverūt iz tū, ka sabīdriskīs dorbs natyka nūlaists, Supānu saimisteibā vysys laikā i kōrteigi beja padareits.

I sīva Dōrtá napalyka pakaļ sīvīšu dorbūs; jai dorbi veicās. Dōrzi izrevāti, lūpi apkūpti, ustobā — teiri i pateikami. Labi saderāja šys pōrš — Dominīks i Dōrtá. Saderāja dorbā, saderāja atpyutā. Līkās, ka jī kai dzymuši vīns prīšk ūtra — taida saskaná vaļdāja jūs storpā. Paņ liku vōrdu navajdzāja. Ocu skatīņš, sejis izteiksmá, moza

namonama kusteiba — pītyka, lai vīns ūtru saprostu. Kod jī dorbus strōdōja, izalyka, ka jīm tys rūtalá b̄ytu. Vīnmiereigi, bez atsevišķim gryudīnim leidz kai mautiņ mōvá, voi vāl̄tiņ vālās jīm dorbs. Seviški pateikami beja nūzavārt, kod jī rudzus pļōvá (vīns ar izkapti pļōvá, ūtrs sāja), voi sīnu vazumā krōvá. Nu molys izavārá kai vīns cylvāks jī b̄ytu — tai saskaņōti vīnmiereigi ritāja dorbs. Kotrs dorbs jīm veicās.

Valis breižūs pa svātdiņom voi garijūs zīmys vokorūs jīm natryuka volūdys. Laipni, saprūtūši i mīrmīleigi čalōja par padareitū, par nōkūtnis planim. Pa laikim lasāja kaidu grōmotu, avīzi. Jīm navajdzāja meklāť kaidys izjautrinōšonys voi kompanejis, iztyka poši sevi.

Daudzejī apbreinōja Spurānu dzeivi, jūs saticeibu.

— I kur tāv, mōseņ, taidu laimi Dīvs devš — bīži runōja Dōrtái cytys sīvys.

— Gon jau mās kaidu řaizi sazakaunom ar munu Dominīku — smaidūt atjūkōja Dōrtái.

A kur vajdzeiga beja nūpītna atbīldá, sacāja:

— Mozōk dūmoj par sevi, vairōk par ūtru, pīdūd ūtram i savoldi sevi, — i tāv Dīvs paleidzās.

Vacōkīs dāls Onupris, jauneklis godu 17, beja teicams paleigs pi dorbum. Pec pamatškolyš beigšonys tāvs jū beja palaidš divgadeigā lauksaimisteibys školā, kuru Onupris izgōja cauri, atsagrīzdams iz mōjom ar aplīceibu rūkōs. Vacōkō godus 14 maitinā Praná beja beigusá pamatškolu. Ūtrō maitinā Vera i jaunōkīs dāls Donots gōja školā, — Donots vāl̄ tik pyrmū zīmu.

Par bārnim navarāja teikt̄ nikō ļauna, Onupris gon dažu řaizi jutōs naapmīrynōts, ka tāvs jam naļauun reikōtīs saimisteibā pa jaunam, bet mōtis skots arvīnu nūremdāja jū.

Saimá iztyka ar sovu dorba spēku. Beja sovi goni, sovi strōdnīki. Ni jī cytim kolpōja, ni cytus kolpynōja.

...Beja agrs saulains zīmys reits, kod Dominīks i Dōrtá ar máitu Prani izalaidá iz 4 kilometri tōlū bazneicu. Izavaļōjušīs biereitš vīgļym sūlim rikšōja pa lobu komonu ceļu. Nabeja veļ izbraukuši caur sovim laukim, kai pamanāja, ka preteim īt kaiminá Vinkyulá naizprecātō mōsa zakonneica Agatá, kura beja pazeistama pļotku nosōtōja.

— Fu, tū bōbu i vāļ Agati pyrmū sateikom celā — nūmurmynōja Dominīks — koč atpakaļ grīzīs!

Voi jau tai agri iz bazneicu? — vaicōja Agatá, kod braucieji pībraucá tai klōt.

— Drusku agrōk jau izīt, vajaga izagrīzīt pīnōtovā, — atbiļd, Dominīks.

— Nu da, tu jau tī vaļdī esi. A as pi jiusu, mīlī; mýsu mozīs Onťuks šūreit izbōrstiejš kavādamīs vysu sōli — grybu aizajimť. Ot, najiedzeigs puika, cik as jō deļ asmu izcītusá.

— Gon jau dabōsi, áj viņ, pasoka Dōrtá i braucieji laižās tōļōk.

Braucūt caur Smurgu kryumim, pazaceļ začš i pōrskrīn taišni par ceļu.

— Ka tevi nalobīs, — nūzašpļōvá Dominīks — býš jau kas býš šudiņ. Jau ūtra naloba zeimá.

— Kū jau tu tai — — — Varbýt kas-nibejš par mýsu bazneickungu?

As ari dūmoju — soka Dominīks. Maņ tok šudiņ vajaga být draudzis komitejis sādī. Bazneickungs pīsaciejš, lai vysī komitejis lūcekli asūt klōt. Papeirs jau seņ asūt atnōčš lai pōrzaceļūt iz Pūrmuižys draudzi. I par kaidu strōpi jū tī ceļ? Storp krīvim dzeivōdami, tīnīnis ļaudš plieseigi. Bazneica nūlaista, mōjis sakrytušš, — kur jys tī dzeivōš! Draudzá pavysam nadūmojūt ni par mōju ceļšonu, ni par bazneicys remontu.

Taišni breinumi, — īzamināja Dōrtá. Bazneickungu ceļ iz slyktu draudzi, a jys patš i lyugumus aizlīdz rakstā. Kod paslapyn taisājās braukņ pi veiskupa, bazneickungs dabōja zynōt i nūlīdzá. Lai nūteikūt Dīva valá!

— Nazagryb ticāt. Taida loba bazneickunga nadabōsim vairs. Pi sliminīka jys i dīnu, i nakti gotovs braukņ. Bazneica īrūšta, izpuškōta, kai Dīva nomam pīdar. Školu ari nikod naaplaiž. Zakonneicu gon namīļoj, bet ar tōm jau gryuši sazadzīdōt.

— Da, da. Nazagryb ticāt. Vairōk kai 20 godu pi mýsu nūdzeivōja. Tak mýsus pošus laulōja, mýsu bārnus krystāja.

Bazneica jau klōt. Vāļ nabeja Dominīks pīsiejš zyrgu, kai dabōja zynōt, ka šei asūt beidzamō svātdīnā, kod vacīs bazneickungs tá tureišūt dīvkolpōjumu i dūšūt mōceibu. Nōkušu svātdīņ, býšūt jaunīs. — — Ar zibinā ōtrumu šei ziná izaplatāja storp bazneicōnim. Cylvāki, sagōjuši puļceņūs, pōrrunoj jaunū zini. Sejis nūpītnys, vysi kai vaicoj: par kū? Voi jys deļ mýsu beja slykts? Nā, lobōka mýsim navajaga. Voi máš deļ jō bejom slykti? Máš tok jū vysur klausājam; izcālám jaunu dzeivojamū mōji, bazneicys remontam naudu salasājam vairōk nakai vajaga. Kod nōcá komunisti, máš jū aizstōvājam. Kod atklōti bazneickungs navarāja dzeivōt, máš jū sovōs mōjōs slāpám, lai i par tū mýsim pošim draudāja brīsmys. Kaidus pīcus nu mýsim paņ cītumā īsādynōja par tū. Jys mýsus laulōja, mýsu bārnus krystāja, mýsu tāvus i mōtis globōja. Jys mýsim kai eistīs tāvs, vysur izpaleidzeigs, arvīnu draudzeigs. Ka i palomoj, to zyni, ka esi peļniejš. Jys mýsus vysūs pazeist — i vacu, i jaunu, i mozu. Kotru pa vōrdam var pasaukņ. —

Bazneicā beja moz cylvāku. Vairōkums dryuzmājās bazneicys dōrzā — runōja i runōja. Kai jyurys namīreigīs šalkūņš beja ļaužu pulks, gon vīnys dūmys, vīnys grybys vadeits. Vysi zynōja i tū, ka tá vairs nikō navar darā. Ka jau patš vacīs bazneickungs nūlīdz, nivīnam nazacālš bolss par lyugumim i braukšonu iz veiskupu.

Dominīks aizmiersa i par pīnōtovu, i par vysu cytu, tai jū aizrōvā šei zinā. Seviški jam beja sōpeiga sagaidamō šķieršonōs. Jam vāļ atminī jō pošā preceibys. Nabūtu īzamašieš bazneickungs, jys nabūtu pajiemš Dōrti — tāvs ar mōti jam cytu maitu beja izlasiejuši. I tōlōkā dzeivī... Cik gudru dzeivis padūmu jys beja montōjš nu bazneickunga, kas patš beja par dziļu dzeivis pratieju. Kaidūs tik vaicōjumūs pi jō nazagrīzā, kaidus padūmus naprasāja!..

Atskanāja bazneicys zvoni. Šalkūnš apkłusa, tyukstūšys cylvāku gōja bazneicā. I kod bazneickungs gōja pa bazneicu, svieteidams ļaudš, pazeimeigōk licās cylvāku golvys ar izjiutu tī mātā krystu. Bet seviški cylvāku jūtys izapaudā kod nōcā „Ok, Tu Svāts Dīvs” i „Dīvs mūsu glōbiejs”. Lykōs, tā na cylvāki dzīdōja, — tā milzu jyura bangōja. Celās i kreit viļni vīns pec ūtra, syntim, tyukstūšom. Augši, augši pazaceļ jyurys putys, saulis storūs laisteidamōs, i otkon kreit tymsā bezdibenā dzeļmī. Tyukstūšys cylvāku dzīdōja — vīnā bolsā, vīnā dūmā dzīdōja. I dūmōja — juta sevi: 20 godus kotru svātdīņ mās kūpā dzīdōjam, 20 godus — klusus i vātrys, mīra i namīra godus mās kūpā dzeivōjam. Šei bazneica — klusis mīreigis Dīva noms, kur cylvāki, tyukstūšom cylvāku sovys sōpis remdej, mīru īgiust, kur vātrā cylvāks patvārumu meklej. Tī nu tyukstūšu grybom rūnās vīna kūpejō dūma. Mūsu tāvi, tāvu tāvi, daudzi, daudzi paaudžu plyudā šur, lai Dīvam gūdu atdūt i sōpis remdāt. Tagad mās asom tāvu vītā. Mūsu vītā mūsu bārni nōkš.

Apklusā beidzamōs dzīsmis skanis — bazneickungs gōja dūt mōceibu. Vysi gaidāja, kū jys teikš. A bazneickungam vyss gōja kai parosti, — vīnkōrši. Gon gadājās vairōkys ļaizis, ka jam bolss tai kai aizlyuza. Gon tyvōk stōvūši manāja, ka jys pa ļaizjom kai osorys nūsauceitu. Cytaidi vyss gōja kai parosti. Pec mōceibys beigom paziņōja, ka ar vierseibys reikōjumu jys teikūt pōrcalts iz cytu draudzi. Izbraukšūt catūrtīņ. Lai jaunū draudzis gonu sajemūt kai pīzanōk. Lai tam dōvojūt taidu paļ uzticeibu, kaida bejusā šam.

„Plašs i lels ir Dīva dōrzs, bet nivīns nu cylvākim nazyna Dīva ceļu kas šudiņ mūsīm līkās slykts, tū reit mās varbūt jau apsveiksim”, — nūslādzá sovus vōrdus bazneickungs. I šū svātdiņ nabeja nivīna bazneicōna, kam nazaspīstu osorys acīs. Maitu pusá sazavaļdāt navarāja. I nu puīšu pusis daudzējūs kai krampš raustāja. Osorys vysim spīdās. Veiri spēku godūs — i tī navarāja nūzaturāt, narunojūt par večim i jauneklim.

Patš par sevi saprūtams, ka catūrtiņ pavadeitōju beja daudzi vairōk, nakai svātdiņ bazneicōnu.

Jaunū draudzis gonu bazneickungu Pīteri Rogali draudzá sajámá attureīgi, vaicojūši i bez naida, „Pazavārsim, rádžāsim,” — taida beja nūskaná. Jys beja samārā jauns, godu ap 32. Leidz ar jū atbraucá saimá — mōtá, mōsa i vīns strōdnīks.

Mōsenis gon, nazyn nu kureinis padzierdušys, iz ņaizi soka slavāt jaunū bazneickungu. Asūt eistis zakonniks. Ni dzerūt, ni peipejūt, ni kur cīmā ejmūt. Dybynojūt vysaidys brōlistis. Kū jau par vacū runōt — tys pi zemnikim i cīmā braucš i olu ar tim dziers, a par mōseņom i dzierdāt nagribiejš.

Pagōja daži mieneši. Jaunīs draudzis gons īpazazyna ar draudzi i draudzá jū sōka pazeiņ. Dorbā jys izrōdāja lelu rūseibu. Paplašynōja i lobōk nūstōdāja kōri. Beja muzykals i bīži viņ patš jámá daleibu pi dzidōtōju apmōceišonys. Stōjās pi jaunu karūgu pagatavōšonys, īvádá dažus papyldu dīvkolpōjumus. Sōka pulcynōt ap sevi mōsenis, īvōcūt nu tōm zinīs par draudzis dzeivi.

Jam beja smuks, pateikams bolss, volūda nūteikta, gudra, na taida vīnkōrša, kai vacijam bazneickungam Jō mōceibys draudzái lobōk patyka. Bazneicā īvádá zynomu nūteiktu kōrteibu — vysu pec stuņdom. Ar itū panōcá, ka bazneicā beja mozōk gryusteišonōs — tai nazagryustāja, nastaigōja nu vīnys vītys iz ūtru i nakōsāja kai agrōk. Patš gōja pa bazneicu naudu lasāt. Bazneicōnu kūpejū dzidōšonu pōrveidōja — tei iznōcá smukōka, pateikamōka, —

Draudzá navīņ apzamīrynōja ar jaunū bazneickungu, bet daudzejī sōka jū teikt. Par mōseņom narunōsim, tōs i atsateikt navarāja.

Nōcá kōrta iz kristeigu zemņiku partejis nūdalis dybynōšonu. Kaidu svātdīņ bazneickungs mōceibā pasludynōja, ka pec dīvkolpōjuma nūtikšūt kristeigu zemņiku partejis sapuļcá. Asūt atbraucš deputats nu Reigys. Kam ryupūt ticeiba i bazneica, lai atnōkūt iz plebaneji. Sagōja kaidu 200 cylvāku. Tyka īvālāta valđá. Par prišknīku īlyka Zujānu Steponu (zakristijanu), par sekretari — iergelnīku. Pōrejī trejs valđis lūcekli nōcá nu vītejim zemņikim. Patš bazneickungs nagōja valđī, aizabyldynōdams, ka asūt daudz dorba. Lai gon, kai vālōk nūskaidrōja, jys patš sasaucá kristeigūs partejis sapuļci i faktiski patš vadāja tū, formaly jys nabeja valđī. Taipať tyka nūdybynōtys: katōļu jaunōtnis puļcens, bīdreibys „Saulá” nūdalá. Sōka jau dūmōť par tautys noma ceļšonu, īsnādzá lyugumus deļ pabolstim. Pať iz Reigu braukōja šymā litā. Vysu tū dorbu vadāja bazneickungs.

Draudzī beja kaids symts cylvāku, kuri skaitāja sevi par pūlim, lai gon vysi prota latviski. Ari tī tyka apmīrynōti. Pirms lelō miša jīm tyka nūlaseits pūļu volūdā evaņģelejs. Dažōs lelōkōs svātdīņōs mōceiba beja pūļu volūdā.

Šys jaunīvadums gon nabeja pa prōtam draudzái. „Kaidi tī pūli — vysi šī Pīpīni, Vonogi, Klekeri. Ar eistū pūli i sazarunōť navarātu — tik penterej viņ. Ka jīm i vajdzeiga mōceiba, to jau na pūļu, a dreizōk krīvu volūdā” — runōja pa draudzi. Ari draudzis komitejī pacālā šū vaicōjumu. Jaunīs bazneickungs strupi paskaidrōja, ka par šū litu padūmái naasūt kū sprīšť, tik par saimnīciskom litom.

Ka nav tīseibu, to i nasprīssim, — taipať strupi, paziņōja īrūsynotōjs. I šys beja pyrmīs „kačš”, kurs proskrāja storp bazneickungu i komiteji pec vairōk kai gods mīreigys sadzeivis. Dreiži viņ klōt nōcá i cyti sareģžiejumi. Bazneickunga dzeivojamō mōja pamosam pōrzavārtá par sabīdrisku mōji, kura gon beja

pīejama tik kristeigūs partejis gorā nūskaņōtim. Tī arvīnu nūtyka katōļu jaunōtnis puļcená i kristeigūs partejis sādis i apsprīdis. Šōm vajdzeibom beja īrōdeita paprōva atseviška ustoba, kurā nikod natryuka kristeigūs avīžu i žurnalu. Cytu parteju avīzis tī nabeja saradzamys. Ka kas i atnásá, nūlyka, dreizi viņ nazkai nūzuda. Taipaž cytu parteju sapuļçom nabeja pīejama šei ustoba. Kod lyudzá, arvīnu atsaroda kaids škierslis: cytu řaizi taišni tymā laikā ustoba beja jōmozgoj, cytu řaizi — kas jōloboj, a vairōk řaizis — jau bejusá īpriķš pīteikta i aizjymta taišni tymā paž laikā... Ari šys vaicōjums tyka pacalts draudzis komitejī. Rimbu Aleksš lyudzá nūskaidrōž šū lītu.

— Kū tī nūskaidrōž, — paskaidrōja bazneickungs — ustoba vysim pīejama, tik vīnā laikā, pa svātdīņom seviški, vysim tī saleist navar.

— Kab varātu saleist, nūliksim tai: vīnu svātdīņ vīnam, ūtru — ūtram. I dorba dīnys var sadalāž. Tod kotrs zynōš sovu kūrtu i sovu laiku — styngrī nūteicá Apaļu Prancš, kurs kai zemņīku apvīneibys lūceklis, vairōkys řaizis beja veļteigi staigōjš, lyugdams par telpom.

— Tai navarās — atsasaucá iergelniks — par kōra mieginōjumim as navaru nūsacāž, kod tī bīž vajdzeigi.

— To jau tai arvīnu bīž, ka zemņīku partejai nikod nabīž telpu, a kristeigūs parteja izlītōš tōš, kod gribās — osi pīmatynōja cyts komitejis lūceklis.

— Var bīž i var nabīž — kai as gribeišu. As tá asmu saiminīks — smaideidams atbīļdāja bazneickungs.

— Ka nadūt, nadūt nivīnam. Ka dūt, dūt vysim. Šei ir draudzis mōja, kuru mās poši vāļ naseņ izcālám. As patš pīcys dīnys nūstrōdōju pi šōš mōjis ceļšonys i vāļ naudā 6 latus samoksōju — pacylōti sacāja Apaļu Prancš.

— Runōž var vysu, a darāž gon nā. As tá nu veiskupa asmu īcalts par saiminīku i naļaušu reikōtīs kuram kotram, ari komitejai.

— To jau m̄ysim nav kō runōt̄ par tū? — vaicōja cyti.

— Da, nav kō runōt̄ — strupi atteicá draudzis gons.

Šys d̄inys kōrteibys vaicōjums beja izbeigts... Skumeigi ap sirdi beja Dominīkam, kod jys kūpā ar Apaļu Pranci braucá iz mōjom.

— Kam jau tu tai osi — pōrmátá jys leidzbrauciejam.

— Maņ i pošam napateik — atteicá Prancš — a kū dareisi. Patš redzi, kas tá nūteik. M̄ysu pošu byuvātō plebaneja pōrzavierš par kristeigūs štabu, kur par vadeitōju ir bazneickungs, par izlyukim i propagandistim — pōrs duču mōseņu, a par štaba prīšknīku — iergelnīks. I vyss tys teik dareits ticeibys i bazneicys lobā, leidz kai māš zemnīku partejis cylvāki b̄ytu kaidi atkritieji. Mōsenis jau seņ par m̄ysim stōsta br̄ismu l̄itys. Voi Agatá vāļ nabeja pi tevá? — vaicōja Prancš.

— Kū jau ar Agati, bet kai nabejs vajdzātu saleigt̄ — runōja Dominīks — vyss pasaulš par m̄ysim sm̄is̄is. Tok tī poši katōli-latvīši viņ asom.

— Rádzās̄im, rádzās̄im. Par tōli gon tei lita ir gōjusá — d̄iszyn, voi kas iznōkš — nūrunōja Prancš.

Ticš mōjōs, Dominīks teišam atroda sáv prīškā Vinkyulu zakonneicu Agati. Naļaudama paļ nūzagierbt̄, jei stōjās pi l̄itys. Šei asūt kai pošā Dīva syuteita — runōja Agatá. Bazneickungs tai i teičs: ejmit i sludynojit. Kas ir par ticeibu i svātu katōļu bazneicu, lai rokstōs kristeigūs partejī. Lai nōkūt aicynōti, cikom vāļ laiks, jo dreizi b̄yšūt par vālu. Tyvojās naškeistīs Ļucipers, gryb apjim̄t̄ vysu zāmi, gryb apgōz̄t̄ ticeibu — karōsim pret ālnis vōrtim. Kas nazarakstās kristeigūs partejī, tys kai ar škāpu dūrš Kristus sirdi.

— Kū par tū soka tovs brōlš Vinca? — vaicōja Dominīks.

— Vinca — — tys jau naškeista gora varā — runōja tōļok Agatá. As vysam pasaulám sludynoju, a jys nasaprūt muna lelō uzdavuma. Jys na tik naklausa, a vairs i ustobā natur. Zynot kū Vinca teicá? Ka as grybūt pa pasauli volkōtis, nastrōdojūt sātys

dorba, lai ari pajumti ejmūt cytur meklāṭ. Ka nu mōsys naasūt strōdneicys, šam asūt jōjem strōdniki nu molys. Varūt iṭ prūjom. Tai i pateicá. A mozīs Onṭuks vāḷ māli rōdāja. Vinca nasaprūt, ka as Dīvam kolpoju. Ir teikts: na nu vīnys maizis cylvāks pōrteik... As gon Vincai tai naḷaušu, išu pi tīsys, praseišu, lai maṇ dūd tāva dali i zāmī, i kōrmūs, i lūpūs.

— Nu jau, nu jau — īzamaisāja Dōrtá — tik ōtri. Gon jau saleigsit. Reit aizīšu pi Vincys, parunōšu. Cikom palīc pi mýsu — vītys pīteik. A tagad lyudzu vakariṇōs.

— Ak da, milū Dōrteit — atsasaucá Agatá. Bazneickungs tāv pīsacāja, lai tu reit aizejmūt pi jō.

— Paḷdis, paḷdis — atbiḷdāja Dōrtá. Reit?... Nu da, aizīšu. Pi raizis i pi grāku syudzeišonys pīišu, laicēš jau, kai naasmu bejusá.

Vysa saimá ar Agati atsasáda pi golda. Vakareṇu laikā i pec vakariṇom Agatá vysu laiku stōstāja par áḷnis vōrtim, nu kurim var glōbṭ kristeigūs parteja, i par daudz cytom, tamleidzeigom lītom.

Nōkušá reitá Dōrtá ar Onupri naáduši aizbraucá iz bazneicu, obeji pi grāku syudzeišonys.

Ar namīru i napacīteibu gaidāja Dominīks atsagrīžom bazneicōnus. Jys jau zynōja, kū nūzeimej bazneickunga aicynōjums. Dōrtái atbraucūt, jys jau nu jūs sejis izteiksmis saprota, ka nōkš nazkas sovaids, napīdzeivōts, bet naatsadrūšynōja prasāṭ. Pagōja dīna, ūtra. Dorbi ritāja parostā kōrtā kai nikas nabýtu. Dōrtá gon beja sovaida, bet kas lai izpietej cylvāku — lai ari vystyvōkū cylvāku — jiytys i pōrdzeivōjumus? Biži viṇ cylvāks naspiej patš sevi saprast, nūskaidrōṭ sovu pōrdzeivōjumu cālūṇus i īmešḷus. Kaidis mozs taurintēš pazibāja gar tovom acim, tu gondreiž namanieji jū, a tys atstōja lelu īspaidu iz tevi, savilṇōja tevi, izsaucá dzilis i saregžēitys pōrdūmys, pōrdzeivōjumus. Tu meklej pec šūs pōrdzeivōjumu cālūná — tūs nav, tī aizmiersti, namaneiti pagōjuši

garam. Palykuši tik šūs namonamūs cālūņu sakys — dažu ņaizi dzili pōrdzeivōjumi.

Tai sprīdā Dominīks i navaicōja. Gon jau poša Dōrtá pateikš, nu lobys grybys pateikš, kod atrasš par vajdzeigu. Tai i beja, lai gon kaidu nedeli vajdzāja gaidāť, napacīteigi gaidāť. Vairōkys ņaizis Dominīks gon manāja Dōrtis kai lyudzušū, kai vaicojūšu skotu. Bet Dōrtá vāļ naatsadrūsynōja. Lai nu palīk, pagaideišu, nūdūmōja Dominīks. Dorbs gon gōja parostu gaitu; i sarunys jīm beja par dorbu, bet nazkaidys pīspīstys, naveiklys sarunys, kai storp jīm bŷtu kas nadarunōts, nūslāpts, kō vāļ navar atklōť. Jī izavairāja nu palikšonys vīnatnī, lobōk i breivōk jutōs, kod kaids trešis beja klōt...

...Sylts pavasara vokors. Saulá tik kū nūrītiejusá. Vokorūs dabasūs vāļ palicš saulis atspeidums, kurs teik arviņ mozōks, leidz cikom izgaist. Kluss vokors, kura mīru traucej vīneigi suņū rīšona. Divu kilometru tōlū Spurgu mōju suņū rīšonu var dzierdāť.

Dobai jōrōda sovs spāks — pošulaik zemnīki zámis kliepī gulda sovys dzeiveibys cereibu — sāklu. Ir sōcīs siejis laiks. Zámeitá — mōmulená mileigi pījem sovā kliepī guldeitū sāklu, apsadz tū i dūd seikam gryudenám dzeiveibys spāku. Sauleitá sylda i glōsta seikū dzeiveibenī. I spieceigs dzymst i atsateista auglis. Dīvs tū globoj nu krusys i pōrmiereiga vieja voi leita. Pamozam, namonūt aug brīst i izaveidoj augs, cikom teik leidz gotovai vōrpai. Tik tod otkon sōcās cylvāka dorbs.

Šōs dīnys reitā Spurānu saimá īsōcá sieju. Kūpeigi nūskaitāja pōtorus par lobu ražu, nūdžīdōja dzīsmi i trejs giminis lūcekli — tāvs ar sātivi, dāls Onupris ar atsperu eceižu i maita Vera ar lelu cysu veikši laidās iz teirumu, pavadeiti nu vysim mōjinīkim.

Kod pīgōja pi siejai sagatavōta teiruma, vysi trejs nūstōja, pōrmátá krystu i tāvs, vīnmiereigu lānu gaitu īdams, kaisāja dzeiveibys gryudus zámis kliepī...

Tagad vokorā tāvs iz pogolma beidz kōrtōt, eceižys, Dōrtá ar Prani, tik kū izslaukušys gūvš, īt nu klāva iz ustobu. Pa celám mōtá atdūd Pranái slauktivi ar pīnu i pīit pi Dominika.

— As ar tevi grybu parunōt — soka tei veiram.

— Seņ gaidieju, Dōrteit, kod tu ar mani runōsi. Stōsti viņ.

I Dōrtá sōka stōstāt. Jau pi grāku syudzeišonys bazneickungs runōjš, ka bazneicai asūt daudz īnaindņiku. Vysu ticeigūs pīnōkums asūt sorgōt bazneicu. Bet seviški vajagūt beitis nu vylkim vuškys ōdā. Kod Dōrtá aizgōjusá pi bazneickunga iz dzeivūkli, tys sōčš runōt par Dominīku. Asūt saprōteigs cylvāks i katōlš, bet nasaprūtams asūt, par kū Dominīks asūt tymā zemņiku progresivā apvīneibā. Jam kotrā zinī vajagūt īzastōt kristeigūs partejī, kura stōvūt par ticeibu i bazneicu. Bazneickungs navarūt golvōt par zemņiku apvīneibu, ka tei aizstōveišūt bazneicu. Niupať vakar, tōs partejis Apaļu Prancš draudzis komitejis sādī sōčš runōt pret bazneicys lykumim i pret veiskupu. Kū to tōļok gaidāt? Taidi kai Prancš asūt taišni tī vylki, kas īzatārpuši vušku ōdā. I taidu storp zemņiku apvīneibys veirim asūt daudz, voi tik na vairōkums. Lai Dīvs sorgojūt nu taidim. Dominīks asūt pīnsaiminīku sabīdreibā par vaľdis lūcekli. I tī asūt vajdzeigi veiri, kas stōvūt par ticeibu i bazneicu. Lai as padūmojūt, varbūt, vareišūt pīrunōt Dominīku īzastōt kristeigūs partejī. Tymā partejī asūt vysi bazneickungi i patš veiskups, Dōrtá atbiľdiejusá, ka šei gon drūši varūt pateikt, ka Dominīks asūt eists katōlš, a par partejom šei nikō nazynūt i ar tū pīrunōšonu Dīvs zyn kai bỹšūt.

— Voi tu stōvi par ticeibu i svātu bazneicu? — vaicōjš nu Dōrtis bazneickungs. Šei atbiľdiejusá, ka cytaidi navarūt i bỹt.

— Tod sumynoj krystu — pīsaciejš bazneickungs Dōrtái. Šei pōrzakrystiejusá i nūbučōjusá pasnāgtū krystu.

— I tagad lai Dīvs tāv paleidz, teičš bazneickungs, palaisdams Dōrti.

— Vysys šos dīnys staigōju, kai ar smogu nostu, nikur sāv mīru navaru dabōt — turpynōja tōļōk Dōrtá. — I runōt ar tevi navarieju īsōkt. Nabýtu vāļ krysta nūbučōjusá, býtu kai býtu. Lai jī i kai vylki ir, tevá jau napōrgrīzš.

— Kū par vylkim runōt, sacāja Dominīks. Nu mýsu pogosta ir zemņiku partejis centralōs komitejis lūceklis — Vōveŗu Justyns. Voi jō tavs, brōli ir vylki? Voi jys patš, školōts býdams, nav zemņiku draugs i katōļš? Deļ bazneicys zámi paleidzája dabōt. Voi jys ir vylks vuškys ōdá?

— Nav jau, nav, pīkryta Dōrtá. As i poša nasaprūtu, kai tys izgōja, ka krystu nūbučōju.

— As navaru — — — navaru izpīldāt bazneickunga grybys — aiz sōpom tik kū spāja pateikt Dominīks.

Nūkōruši goļvys, obeji īgōja ustobá, kur jau vakarinis beja iz golda. Jī nagōja pi golda — šūvokor beja na da vakariņom. Šei beja taida pyrmō ŗaizá par 18 jūs kūpdzeivis godim, kod jī naatsasáda pi kūpeji klōtō golda. — — —

Gōja dīnys, nedelis. Pōrejī Spurānu giminis lūcekli dabōja zynōt par mōtis nalaimi. Dorbs sekōja pakaļ dorbam, vīns ūtru dzeidami, bet nagōja dorbi tai iz prišku kai agrōk. Kai smogu akmini býtū kas koklā pakōrš i tys jōnosoj. Ni tōs sazaprassōnys, ni dorba veiksmis, ni veikleibys. Pītryuka dorba pīka. Nūkōrtu goļvu, dryumu seju i skotu — taidi beja Spurānu saiminīki. Dorbs tyka dareits pīspīsti — deļ tō, ka jōdora. Volūda natácāja gludi. Runōja tik par tū, kas saisteits ar dorbu — pošu napīcīšamū. Tōļōkai sarunai pavedīnš tryuka. Tryuka vadeibys par bārnim. Kai tik atsabreivōja nu dorba, bāрни steidzās kur cytur meklāt jautrōku sabīdreibu. Atsarunōja, ka vajagūt īt voi iz zemņiku jaunōtnis puļceņu sapuļcom, voi iz kōra mieginōjumim. Onupris vīnu ŗaizi labi īdziers atsagrīzá mōjōs. Tavs gon labi jū sabōrá. Cytu ŗaizi jys pavysam vokorā naatnōcá iz mōjom, tik ūtrā dīnā ap pušdīņu laiku tyka sātá.

I Praná pi pyrmōs izdeveibys laidās nu mōjom. Saimái pītryuka syltōs giminis sauleitis — vysy tymsūs mōkūņūs dzeivōja.

Kaidu řaizi pi vakariņu golda Onupris sazajámá i prasāja.

— As grybu iř pi bazneickunga i runōř ar jū. Tam bazneickungam kai prōta nabytu. Navar tok mýsu tai komōř.

— Tu nazyni i nasaprūti, dāls, kū tu runoj — nervozi pateicá tāvs. As aizlīdzu tāv tū darāř.

Ar tū līta i izabeidzá. Dāls arvīnu vairōk ōrpuř mōjom dzeivōja.

Kaidu řaizi pi jīm izagrīzá Apaļu Prancř.

— Kur jiuř taidi saskōbuři? jautri vaicōja tys.

— Taipař nazkū. Dominīks drusku paslymoj — teicá Dōrtá.

Prancř pastōstāja dařus jaunumus. Reit Dominīkam vajagūt iř iz pīnsaiminīku sabīdreibys vařdis sādi. Asūt īsnāgts pīprasiejums par ōrkōrtejōs sapuļcis sasauķšonu. Grybūt gōřř vařdi. Tū vysu lītu vodūt bazneickungs, lai jaunā vařdī dabōř kriteigūs. Jau divi nedelis, kai mōsenis takalejūt pa vysim bīdrim.

— Dīvs zyn, voi jys kū panōķř — teicř Dominīks.

— Kas zyn, kas zyn. — — —

— A tovs puika Onupris — runōja tōřōk Prancř molocs, kū molocs. Jau gatavojās iz rudinā vieleiřšonom. Mīstenī beja ībraucř kaidis sveři agitators nu kreisīm. Seviři izbruka bazneickungam. A tovs Onupris kai stōjās jam preteim i seviři par veiskupa kiezeiřšonu sadává. Sveřam taiřni ar bieģřšonu beja jōbāģ. Tai ir: slykts voi lobs bazneickungs, tei ir mýsu pořu līta — lai nazamaisa tī sveři.

— Tai jau nu ir, pīkryta Dominīks; a dālu tūmār sarōja, kam tys lein na sovōs dareiřšonōs.

Pec dīvom ar pusi nedeřom beja nūlykta pīnsaimnīku sabīdreibys ōrkōrtejō sapuļcá. Par sabīdreibys vařdi tyka laistys vysaidys runys. Stōstāja, ka asūt naudys iztryukums. Kur ta tys

Spurānu Domīnīks b̄ytu naudu jiem̄š b̄ārnus tai labi sagierb̄t i škol̄ot̄ — kai dzālā p̄ilypusā pi cylvāka, st̄ostāja Agatā. I poši labi p̄ortykuši dzeivoj. Munam br̄olām tikpaṭ zāmis, a maizeitis pa ṛaizjom tryukst. — Spurānim vysa pa pylnam, poša redzieju. P̄igr̄obuši pasaulā monta. It kai v̄oju p̄īnu vad atpakaḷ, nu p̄īn̄otovys, patiseibā— t̄i ir kriejums. Ar pasaulā montu bogoti palik.

Dominīka ausīs n̄ocā šūs runu atskanis. Saticṣ Agati, jys tai strupi pateicā, lai Supānūs vair̄ok jei nasper ar k̄oji.

— Kū tu, m̄ileiṭ, kū tu, m̄ileiṭ, — nūzabrein̄oja Agatā. Voi tu tici, kū ļaudṣ par mani gveļṣ? Māṣ tok lobi kaimini, v̄īnmār saticeigi dzeivojom. Kū tu tici ļaužu gveļṣsonai?

Dominīks tūmār palyka pi sova.

I par cytim vaḷdis lūceklim st̄ostāja taidys paṭ baumys, galeigi tūs nūmalnojūt. Daudz beja st̄osteit̄oju — kaidi trejs duči — puisu i r̄aitu, br̄oleišu i m̄oseṣu.

Nūteiktā d̄īnā san̄ocā sapuḷcā. Nu 42 b̄idrim kl̄ot beja 37. Par sapuḷcis vadeit̄oju v̄īnbalseigi īvielāja bazneickungu, par j̄o paleigu škol̄ot̄oju Vindedzi, kurs nabeja niv̄īnā partejī. Pyrmīs n̄ocā vaḷdis i revizejis komisejis ziṇ̄ojumi. Vaḷdis prišķnīks (ari nasast̄ovāja niv̄īnā partejī) ziṇ̄oja par sv̄ista cenom, par darbeibu, por̄odu st̄ovūkli itt. Nu revizejis komisejis ziṇ̄oja, ka vyss asūt k̄orteibā. Tūpaṭ atroduši i revidenti, kas bejuši atbraukuši nu cytureinis, — instruktori. Pusā nu por̄odim par mašiṇom jau atmoks̄oti. Sab̄idreibai asūt teira peḷnā, nalela — 117 lati. Sv̄ista apstr̄od̄oṣonys izdavumi iz v̄īnu kilagramu bejuši aizpārṇ — 72 santimi, pārṇ — 59, šūgod — 48 santimi. Sv̄ista iztryukuma naasūt. Olgys vaḷdā nasajemūt. Nūlasāja atbraukuša instruktora revizejis protokolu, kurs apstyprynoj tū pašu. Pec tam otkon v̄or̄du jem vaḷdis prišķnīks.

— Jau trejs godi, nu pošys dybyn̄oṣonys d̄īnys — runōja prišķnīks — māṣ, vaḷdā tagadejā sast̄ovā, str̄odojom cik spiejom, nadab̄odami par tū nikaidys atleidzeibys, — cikom m̄ysim beja

uzticeiba. Tagad tās uzticeibys nav. Šudiņ mās vysī pīci valdis lūcekli nūturājam sādi i vīnbalseigi nūlāmām: vysim izastōt, nu valdis sastōva. Tagad izlosit cytus.

Pīlneigs pōrsteigums, — poši atsakūp. I deļkō tik daudz strōdōts i malnōts, lai jūs gōzīt? Voi agrōk navarāja par tū lītu parunōt? Tys jau napīklōjeigi — navarās tik stypri palomōt, pōrmāst, ka vyss dybynōts iz tū, ka jīm nōk lobums nu ļaužu monta. A tā poši atsakōp. Nazkai naveikli. Runys tūmār beja, bet na tik styprys kai tū varāja sagaidāt.

Stōjās pi vieleišonom. Pyrmō nōcā zeimeitā ar 5 kandidatim, jau īprišk sagatavōta, — tymā beja kristeigūs kandidati; vysī partejis cylvāki. Vāļ 9 izsaucā ar saukšonu — tī beja i progresivī zemnīki, i taidi, kuri nabeja nivīnā partejī. Saucūt sprīdā navys pec partejis, a pec poša cylvāka. Sprīdā voi jys spiej vadāt i pōrvaldāt pīnōtovu. Pīci nu nūsauktim atsateicā. Palyka četri, kūpā ar kristeigūs izstōdeitim kandidatim — deveini. Kod vajdzāja stōtis pi zeimeišu izdaleišonys, pi bazneickunga pīgōja kaidis sapuļcis daleibnīks i teicā, ka priķšnomā asūt cylvāks, kas atvedš sliminīku. Sliminīks rotūs gaidūt bazneickungu bazneicys dōrzā.

— Pasoki, ka tivleņ pec bolsōšonys aizīšu — atteicā bazneickungs, beidamīs atstōt sapuļci taidā svareigā bolsōšonys laikā. Kas zyn, varbūt, tys školōtōjs Vindedzs škeibi nūvoda sapuļci, izgōž kristeigūs. I poši kristeigī bez bazneickunga var sajukt, pazadūt cytu īspaidam.

Ilgī gōja ar bolsōšonu. Cikom izdalāja zeimeitis, cikom pīrakstāja, saskaitāja. Tod vāļ vajdzāja pōrbolsōt. Pagōja na mozōk kai stuņdā. Beidzūt pasludynōja bolsōšonys iznōkumus. Valdī beja īvālāti trejs kristeigī; (iergelnīks i divi zemnīki) i divi nu izsauktim — Spurānu Dominīks i agrōkīs valdis priķsādātōjs.

Bazneickungs nūdāvā sapuļcis vadeibu školōtōjam i laidās iz bazneicys pusi. Jau par gobolu jys rādzāja, ka pi bazneicys durovom

ap garim sīna rotim, kurūs ijiugts bārs kumelš, stōv ļaužu puļcenš. Jys paōtrynōja sūlus. Ōtrōk, ōtrōk... Cikom beidzūt patš namonūt, gondreiž sōka skrīt. Nabeja tōli kū iņ — kaidš pušķilametris. Drābis pynōš pa kōjom. Taidš gars, bezgola gars šūražis beja šys pušķilametris. Tá bazneickungs mona — ļaudš ap rotim matās ceļūs. Šārmys, drebuli pōrjem jū, sirdī kai kas īzadyurá, apjem galeigs naspāks, naviņ skrīt, a gondreiž ka iņ jys navar... Kod bazneickungs pīgōja pi ļaužu pulka, sīna rotūs gulāja jau na sliminīks, a myrūnš...

Nūskaitiejš eisu lyugšonu, bazneickungs ar pōrmatumu grīzās pi nūmirieja dāla.

— Kur to jiuš agrōk bejot?

— Tai izgōja, bazneickungs, pieški saslyma. Māš taisājamās braukņ pec bazneickunga, tá īgōdōjam, ka šudiņ svareiga sapuļcā. Nabyš laika, dūmojom, bazneickungam, lobōk vāssim pošu sliminīku, bīš drūšōk. Bīš lobs laicēš, kai atbraucām — kai pōrmatūši, kai atvainojūši nūbeidzá runōtōjs.

Atsasveicynōjš ar paliciejim, bazneickungs dāvās atpakaļ iz sapuļci. Tī jau beja Dīva dorbi! I revizejis komiseja beja atsateikusá. Vielejūt jaunu, vysi kristeigūs kandidati beja krytuši cauri, tykuši īvālāti atsateikušōš vaļdis trejs lūcekli. Vot kū nūzeimej koč iz breisneni atsarauņ — dūmōja sevī bazneickungs. Bolsōšonys zeimeitis jau beja saplāstys, izkaiseitys — kai tu niu zynōsi, kas tys nūdeviejs bejš!

— Ka tō bazneickunga nabejs, i vaļdá cytaida bītu — kluseņom Dominīks sacāja Prancām.

— Tok jau — atsacāja Prancš. Bītu bejuši klōt tī pīci bīdri, kas iztryuka, ari tod cytaidi bītu. Kristeigim beja tik 19—20 bolsu, jī vysus sovus bīdrus beja sadzynuši, a 5 cytu nabeja. Tagad nōkūtnī gon jau nikō nadareisi. Vaļdī jīm vairōkums, pījimš jaunus bīdrus, cik gribās. Žāl bīš, ka izputynōš labi īvadeitu dorbu. I mīsim pošim kaidš ļaunums! Kur liksi pīnu?

— Nikas, nazabeist — runōja Dominīks — as naviņ bīdrus, a i vīnu vaļdis lūcekli pōrgrīzšu. Tovu breinumu — runōja tōļok Dominīks — mās dzeivojom sovā storpā kai lobi kaimini, a kod šudiņ sanōcām tā, gondreiz ka acš vīns ūtram gotovi izplāšt. Tok, kod agrōk vielāja vaļdi, navaicōja kaidys jys partejis, a prasāja tik, lai jys bētu gūdeigs i saprōteigs. Kai tys jaunīs bazneickungs pōrgrīzā tautu! —

— I pi mūsu, draudzeņ, naviņ Reigā, socās augstō politika — nūslādzā sarunu Prancš, skumeigi nūlīkdams golvu.

Bazneickungs jau beja pōrjiemš sapuļcis vadeibu. Jys steidzās dreizōk nūbeigt, jo tagad jutōs naveikli.

Gausi izkleida pa mōjom sapuļcis daleibnīki, pōrrunōdami sapuļcis gaitu. Dominīks ar Pranci jau beja gobolā, kod bazneicys vysi trejs zvoni sōka zvanāt par nūmyrušū. Nūstōjuši, jī nūjāmā capuris i kotrs kluseibā nūskaitāja „Eņgelš Kunga”. Klusādami, gōja tōļok, dūmōs nūgrymuši. Kū jī dūmōja? Tī bazneicys zvoni, myžeibys zvoni... Pagōtnī — mūsu vāļ nabeja — tī zvanāja, nōkūtnī — mūsu nabjš — tī zvanās. I kod as mieršu, zvanās. Taipat, skumeigi, svineigi. Manā nabjš, a tī par mani zvanās. Vysam pasaulām skumeigu viesti ziņōs: vīna dvāselā nu mīsys ir škeirusās — vīns draudzis lūceklis ir mirš. Pīminīt, cylvāki, i jiusim tei stuņdā siss. Pīminīt i nūlicīt golvys, kod bazneicys zvons „Eņgelš Kunga” viestās, tod i tevi pīminās. Kod par tevi zvanās, cyti golvys likš...

— Kur nu, mās sovam celām asom garum pagōjuši — īzasaucā Prancš.

— Ak, da — kai kauneidamīs pīkryta Dominīks.

Obeji grīzās atpakaļ, leidz sovam celām.

Kod Dominīks atgōjš mōjōs, pastōstāja par sliminīku, kas pi bazneicys durovom mirš bez grāku syudzeišonys, Dōrtā aizlauzā rūkys i nasovā bolsā īzaklīdzā:

— Jezus Marija, Jezus Marija — kod vysam tam b̄yš gols, kod bazneicys karūgu izjimš nu vylka nogim! Ak, Dīveņ, pīdūd maņ munus grākus, — atsadūmōjusá lyudzās jei...

...Nazyn, kai tys tai nūtyka, ka jī, nikō narunōdami, agrōk izbraucá nu sātys. Tō jī poši navarās saprast, kai tys gadājās, ka zyrgs nagōja taisnu ceļu — iz sovu bazneicu, a pagrízá pa kreisi — iz 10 kilometru tōlū kaimiņu draudzis bazneicu. Voi tys zyrgs patš sadūmōja, voi kreisī grūži kur beja aizamatuši. Ni Dōrtá, ni Dominiks, ni maitinis, kurys braucá leidza, — nivīns tō navar saprast. Skaidrs ir tys, ka šū svātdiņ jī brauc na iz sovu, a iz kaimiņu draudzis bazneicu. Tagad jī tū rādž, skaidri saprūt. Nikas par tū nav runōts, nivīns nav tō dūmōjš, nav gribiejš — tai ir nūticš. Dominiks pazaver iz Dōrti, Dōrtá iz Dominīku — i pasmaida vīns ūtram. Pymū ŗaizi pec krysta bučōšonys pasmaida. Jī otkon sōc saprast vīns ūtru. Na ar vōrdim saprast, a ar jiutom izjust. Voi jī varātu pastōstāt, parkū jī nabrauc iz sovu bazneicu? Jī tū tik izjiut. Mīla jīm beja jūs dzymtō bazneica, kotrs kaktenš, kotrs styureitš mīls. Kotra biļdá sovā vītā, kotrs karūgs vysod vīnaidi pagrīzts sovā vītā stōv. Pať mitruma plankumi iz myura sīnom, i tī jīm zynomi, kur i kaidā laikā tī b̄yš. Bazneicu jī pazeist, kai sovu ustobu — tyukstūšom ŗaižu tī bejuši. I kod bazneicā pazarōda kaidis jauns puškōjums, kaidis mozs nīceigs seikumenš, jī kai bārni pīcojās par tū, vīns ūtram stōsta. Jo tei nav vīnkōrša mōja — tī tyukstūšys cylvāku īt, lai tū vyslobōkū, kas jīm ir, — dvāseli, lai tū vysaugstōkū, kas jīm ir — goru, vāļ lobōku darāt, vāļ augstōku cáļt. Dvāselis i gora izpaudumim tei mōja calta, tīm i lai kolpoj. Vyss, kas ar ikdīnišku dzeivi ir saisteits, lai palik ōrpuš šōs svātōs mōjis. Nazkas augstōkīs tī volda, na ikdīneiba. Tys, kas cylvāka goru ceļ augši, augši, leidz dabasim ceļ.

Mīrs tī volda, mīrs i sadereiba šymā svātījā mōjī. Nav tī naida, atrībeibys. Kas ar naidu bazneicā īt, tys dubulti grākoj. Tyukstūšys cylvāku tī mīra meklej, patvārumu pret dzeivis vātrom. Nav

kaisleibu šymā mōjī. Kas šymā mōjī, bazneicā, kaisleibom dūd vali, tys ir peļniejš nōvis grāku. Tik mīram, sadereibai tá vīta.

Biereitš rikšōja. Lauki jau beja nūvōkti. Šur tur manāja rudinā orumu — tá ryupeigōkī saiminīki par pavasari beja sōkuši gōdōt. Ceļš nabeja lobīs — seviški likņōs, gondreiž napōrbraucami dubli. Leits vāļ nabeja nūskolōjš parteju agitacejis lopys, ar kurom beja apleimāti telefona stūpi. Kas tī tik nabeja raksteits, kas nabeja zeimāts! Atrībeiba i naidis, apmalōšona i īnaidis... Naidis, naidis i naidis! Ar naidu dvāsā nu kotrys lapenis styura, par naida ceļšonu stōstāja kotrs burts. Samiercātys, aplypušys, ar atrautim styurim vāļ stōvāja šōs lapenis pi telefona stūpim gar celā molu. Tōs līcynōja par nasenejom ceīņom, kas beja nūtykušys pa dzymtū zāmi lelūs vieleišonu laikā. Zemņiku cyldynōja pret strōdnīku, strōdnīku pret zemņiku, kolpu pret saiminīku, zemņikus vīnu pret ūtru. Gōja i braucā cylvāki nu molu molom, vīns ūtru apkarōdami, pošī naidōdamīs i caldami naidu zemņiku storpā. Vieleišonys jau beja garam — tik aplypušōs nateirōs lapenis vāļ beja palykušys. Leits skolōja i ar laiku telefona stūpi bjš teiri. A kas nūskolōjš nateirūs traipus nu cylvāku sirdim, kuri ar naidu ir cālušīs? Kas izmozgōš i teirys padarās cylvāku dvāselis, kurys dubļainim traipim aptraipeitys, naidu i malu pīsōtynūtys? Brōlš bolsōja par vīnu, mōsa par ūtru, mōtā — par trešu, kotrs pec sovys pōrlīceibys. Kas savāsš jūs kūpā, kas mīra i sadereibys karūgu cālš? Kas strōdōš pi šō lelō naatlīkamō dorba — pi naida dziesšonys dorba? Voi na tei myužēigō dvāseļu sōpu remdātōja, mīra i sadereibys veicynōtōja — bazneica?

Pagōjušū svātdiņ Dōrtā beja sovā bazneicā. Bazneickungs īsōcā „Asperges me” i gōja pa bazneicu, svieteidams ļaudš. A Dōrtāi i rūka nazacālā, lai krystu pōrmāst, kai sastyngusā, stōvāja jei bazneicā pošā na sevī. Naškeists gors jū beja īvedš grākā i kārdynōšonā. Jei navarāja aizmierst, ka teipať rūka, kura jū svietāja, ka teipať rūka sāja naidu. Tyspať bolss, kurs dzīdōja „paslacyņōsi

mani, Kungs, i as par snīgu boltōks tikšu” — tyspaṭ bolss naidu cālā. I vāļ kur! Mīra i sadereibys nomā — Dīva nomā. Poša Dōrtá beja līcineica tam. Beidzamū svātdīņ pyrms vieleišonom tys nūtyka, mōceibys laikā. Bazneickungs pōrtrauc mōceibu i soka:

— Storp jiusim ir vīns cylvāks, kas nōcṣ iz bazneicu ar vīneigu nūlyuku, lai izspīgōṭ, kū mōceibā soka jiusu gareigīs tāvs. As lyugṣu tū kungu atstōṭ bazneicu. Ruštāna kungs, as lyudzu Jiuṣ atstōṭ bazneicu.

Ruštāns beja vītejīs školōtōjs, zemņiku draugs. Tys stōv kai stōviejṣ iz vītys. Bazneickungs veļ ṛaizi atkōrtoj sovu pavieli — ari naleidz. Tod nōk treṣō kōrta — bazneickungs jau ar dusmom, gondreiṣ ar klīgšonu pavieļ. Bazneicōni sazaviļņoj. Cyti ar spēku gryb Ruštānu ōrā vāstṣ, cyti otkon gotovi aizstōvāṭ. Školōtōjs arvīnu vāļ iz vītys stōv. Ap Ruštānu sōc dryuzmātīs ļaudṣ. Sajukums. Caur ļaužu pulku izagryuṣ Dominīks. Osorys jam bierst pa vaigim, lelā saviļņojumā jys gondreiṣ runōṭ navar. Rūkys treiṣ. Ar lelom gryuteibom jys spiej vōrdus izrunōṭ.

— Ruštāna kungs, — soka Dominīks, — na bazneickunga deļ, a bazneicys deļ, — mýsu vysu deļ lyudzu atstōjit bazneicu.

Školōtōjs saprota — jys lobprōteigi izgōja. Sadursmá tyka nūvārsta. Jau nōkušā dīnā pa vysu draudzi runōja, ka bazneickungs izdzinṣ nu bazneicys školōtōju, zemņika dālu.

Biži viņ mōceibu laikā bazneickungs stōstāja par partejom. Varūt golvōṭ vīneigi par kristeigūs parteji — tei stōveiṣūt par ticeibu i bazneicu. Daudz asūt partēju, kai vylku vuškys ōdōs. Lai sorgojūtīs nu tīm. Par nivīnu cytu parteji, izjemūt kristeigūs, šys navarūt golvōṭ. Kas bolsōṣūt pret ticeibu i bazneicu, tys, kai rōmiṣu karaveirs, Kristus sirdi ar škāpu pōrdūrṣūt. Zam lela nūslāpuma — Dōrtái stōstāja, ka i pi grāku syudzeišonys naizteikūt bez runys par partejom. Katōļṣ varūt bolsōṭ tik par kristeigim, cytaidi degṣūt álņis gunī.

I ōrpuš bazneicys — dūmōja tōļōk Dōrtá. Bazneickunga dzeivojamō mōja pōrvārsta par kristeigūs partejis štabu, nu kureinis naidis i apmalōšona celās. I vysu tū patš bazneickungs voda. Draudzis gons — mīra i saticeibys veicynōtōjs, a tá — naida siejiejs. Mōsenis i brōleiši rindžī jū apsāduši, īt i pylda bazneickunga pavielis — naidu draudzī siej. Navīņ draudzī, a pa vysu dzimtinī.

Spurānu mōjōs natryuka kristeigūs avīzis — tū jau par breivu iz vysim styurim dalāja (kur jī i tū naudu jem? — breinōjās ļaudš). Dominīks gribāja izlasāt kaidu numeri šōs avīzis. Bet tik beja papiemš, tei jam dreizi nu rūkom izsleidāja. Maly, naidis i atrībeiba — ar tū beja plynys avīzis ryndys. Palyka taidis īspaidis, ka dzimtinī nav nivīna gūdeiga darbinīka — vysī blieži, zagli, nūdevieji. I pa sapuļčom tūpať stōstāja kristeigūs agitatori i jaunīs bazneickungs. Tik kristeigī asūt „caca”, teiri, kai jumprovys navaineigi. Zemņīku partejis veiri, kai šišaunīku, nūzīdznīku, zagļu banda. Pať zámá jīm asūt, tīm zemņīku progresīvōs apvīneibys vadūnim, navīņ zámá, zyrgi i gūvš asūt tīm. Pať taidi nūzīdznīki asūt, kas siežūt par direktorim bankōs... Pasaulá monta pīzagrōbuši, iz cytu riekina bogoti palykuši. Pūrā jūs sadzeiť i nūsleicynōť vysus leidz beidzamam, lai i smokys nu zemņīku apvīneibys veirim napalyktu.

Tai runōja mōsenis-brōleiši, tai rakstāja kristeigūs avīzā, tai sludynōja kristeigūs agitatori sapuļčōs. I par jīm pošim tak Agatá stōstāja brīsmu lītyš. Breinōjās Spurānu saimá par tū nakauneibu, par tū lelū malōšonu. Vāļ jauni būdami, jī beja lasiejuši pyrmōs latgališu avīzis, daži numeri nu tōm vāļ tagad pi jīm globōjās. Navīņ pec vōrda, navīņ pec rokstim jī pazyna pyrmūs dzimtinis darbinīkus, kas ni veseleibys, ni laika žālōdami strōdōja cik spāja latvīšim zemņīkim par lobu. Dažus nu tīm jī beja redziejuši, dzierdiejuši, runōjuši par tīm. Ar kaidu aizrauteibu, ar kaidu dedzeibu i izupereišonūs jī tautā gōja, tautu mūdynōja, iz gaismu i

lobklōjeibu ceļu rōdāja. Cyts nu tīm jau par krūpli palicš, dorbu pōri spākam strōdōdams. Na naudys deļ, na bogoteibys deļ jī strōdōja i strōdoj — tī darbinīki nav pierkami — sprīdá Dominīks i Dōrtá. A kristeigī pret jīm bolsu ceļ: zagli, blieži, tautys apzadzīji... I kai tī ļaudš, — mýsu paņ draudzis ļaudš klausōs, kū par mýsu dzimtinis lobōkīm darbinīkim gveļž? — breinōjās Dōrtá. Lupotōs tūs gveļziejus vajdzātu sameicāt. Na darbinīkim jī nagūdu ceļ, a vysai tautai i maņ — nūzabreinōja par sovīm sliedzīnim poša Dōrtá. Da, i maņ ar tū nagūdu ceļ. Voi, varbýt, tai tei līta ir, ka, cytu pazamynojūt, caur tū poši dūmoj pazacáļt. Moldōs. Tik tys, kas patš ir ļauns, ļauni dūmoj par cytu.

Ar kū kristeigī atsašķir nu komunistim? Kū agrōk komunisti sacāja, tū tagad kristeigī atkōrtoj. Loba kompanēja!

Dominīks i Dōrtá prīcōjās par kotru tautīti, kas tyka iz augšū izgleiteibys voi monta zinī. Jīm beja pateikami, ka bankā, školā voi kaidā cytā īstōdī varāja sazarunōt sovā dzymtā volūdā. A kū soka i roksta kristeigī? Zemņīku apvīneibys vadūnim ir zámá i cyti īpašumi, daži nu tīm ir par banku direktorim — deļ tō tī asūt kai tautys nūdevieji, — par tīm navarūt bolsōt.

Taišni deļ tō jōbolsoj — sprīdá Dominīks i Dōrtá. Kas patš iz prīšku teik, tys i cytus izvilķt var. Voi bezzemņiki, kurim zámis nav, varās saprast zemņiku, aizstōvāt tō interesis? I voi mýsim ilgi býš kolpōt žydim i krīvim, kod mýsu paņ cylvākam kristeigī līdz být par bankys direktorim! Storp mýsu paņ cylvākim ir spiejeigi, kas var být i par deputatim, i par direktorim. Myužeiga skaudeiba, malōšona, īnais i naidis! Taišni kai komunisti tī kristeigī. Kam pošam nikō nav, kas patš nikō naspiej — tys lobs. I kur jūs prōts, kur samaná?!

Jī braucá — Dominīks, Dōrtá i divys maitinis. Tōļōk, arvīn tōļōk palyka jūs dzymtō bazneica. Pymū ņaizi tys tai beja, ka jī braucá iz svešu bazneicu, kod sovā vajdzāja i varāja být. Jau beidzamū ņaizi, iz kolna izbraukuši, jī vāļ varāja sarádzāt sovys

dzymtōs i mīlōs bazneicys tūrņus. Obeji atsavārā atpakaļ. Vārās tik ilgi, cikom bazneicys tūrni naizgaisa aiz kolna. Osorys spīdās acīs.

— — —

Klusādami braucá tōļōk, kotrs sovu dūmu dūmōdams. Kai gryuši ir jaunus ceļus īt, atstōt tū vītu, kur tyukstūšom ņaižu bŷts, kur vysi sovi, pazeistami. Cik smogs, naaprokstami smogs ir tys breids, kod cylvāks ir sapratš — izjūtš, ka mīlō eistō mōtá par pamōti ir palykusá.

Klusādami braucá i dūmōja, dziļu dūmu dūmōja. I lyugumi — syudzeibys tak beja syuteiti par jaunū bazneickungu, vyss seiki apraksteits. Tyspať školōtōjs Ruštāns, kuru pec tam nu bazneicys izdzyna, tyspať i rakstāja. Gaidāja izmekleišonu. Mōsenis-brōleiši takalāja pa draudzi, stōsteidami, ka grāks asūt dūt līceibu pret sovu gareigu tāvu — bazneickungu, nōveigs grāks. Voi ta krīvu apspīššonys laikūs, kod žandarmi sabraukuši izmeklāt, parkū bazneickungs nūkrystiejš krīvu bārnu, voi bazneicā kaidu krīvu salaulōjš, voi krīvu pōrkrystiejš par katōli — voi tymā laikā bejš koč vīns, kas līcynōjš pret bazneickungu? Nivīna taida nabejš. Cik ņaižu pret vacū bazneickungu izmekleišona bejusá — pať laulōti i krysteiti i tī poši raudziejuši vysaidim celim panōkt, lai līta natyktu gaismā. Dažu ņaizi jī pavysam nikō narunōjuši, naatbiļdiejuši. A nu pošys draudzis nivīns ni redziejš, ni dzierdiejš. A tagad bazneicai draudūt brīsmys. Nōveigu grāku peļneišūt tys, kas līcynōšūt pret bazneickungu. Voi draudzá bŷtu aizmiersusá Ruduku Jōnā liktini, kurs, pīdzirdeits nu žandarmim, līcynōja pret vacū bazneickungu, ka redziejš, kai vālā vokorā bazneickungs salaulōjš atgrīztu krīvu ar katōlīti. Kas vieļōk nūtyka ar tū Ruduku Jōni? Vysi jū naīrādzāja, nivīns paleiga nadává, reši kas ar jū runōja. Vajdzāja pōrdūt zāmi i laistīs iz piļsātu; gondreiz ubogojūt dzeivōja.

Tagad jō bārni par volkōtnim staigojūt. Leidz septeitai paaudzái bārni atbiļđ par tāva grākim. Sorgojitās, lai jiusu nasagaida Ruduku Jōnā liktiņš! —

Atbraucá dekans izmeklāť lītu. Daudz līcinīku nūpratynōja. Vairōk brōleišu i mōseņu. Daudz papeiru sarakstāja. I gola iznōkums — dekans pascāja, ka par veļti apgryutynojūt gareigū vierseibu ar taidim lyugumim. Daži pōrkōpumī gon asūt, vysumā tūmār draudzis gons stōvūt sovu uzdavumu augstumūs.

Veļteigys pyulis! — — Školōtōjs Ruštāns gon stōstāja vieļōk, ka tī i navariejš bīt nīkaidu izredžu.

Ka jau patš veiskups atļāun sovu vōrdu iznāšť iz tierga plača, izstateidams sevi par kandidatu, kū to lai soku par jaunū bazneickungu. I tagad vāļ veiskupa vōrds radzams kai pyrmīs iz nateirom, ar dublim aptraipeitom agitacejis lopom pi mōju pakšim, pi telefona stūpim... Braucá agitatori i veiskupa vōrdā naidu, namīru cālā. I tagad... Jys tī sād, kūpā ar žydu rabinim, komunistim i streidīs ar tīm. Apostolu vītņiks, mīra i saticeibys veicynōtōjs — veiskups ir par tōs politiskōs partejis vadūni, kura naidu i nasaticeibu ceļ! Kai tys varāja nūtikt? Natycami, natycami, — tūmār tai tys ir!

I jūs personeigā dzeivī dūmōja, juta braucieji — i tī naidys tyka calts. Jau vairōk kai pušgods beja pagōjš nu dīnys, kai Dōrtá krystu nūbučōja. Skumju, mūku i cīsšonu pylns pušgods! Patš bazneickungs beja mīrynōjš Dominīku. Naasūt jau nīkaidys lelys starpeibys storp šōm divom partejom — kristeigūs i zemņīku parteji. Gondreiž tyspať viņ asūt. Tik kristeigī stōvūt par bazneicu, a zemņīku parteji asūt i naticiegī. Deļ tō Dominīkam — runōja bazneickungs, — vajagūt īzastōť kristeigūs parteji.

Dominīks gon beja sūliejis pōrdūmōť, bet nīkai patš sevi navarāja pōrlīcynōť, lai ari gribāja. Voi katōļu bazneicu kas vojoj, kai tys beja vacūs krīvu laikūs? Nīkas naspīž, nīkas navojoj — pošī

ļaudš kai gryb, tai i dora. Dīva noma nikas naaizskar, paṭ vāļ zāmi i naudys pabolstus pīšķir bazneicom. Gareiga vierseiba bazneickungus kaidus gryb, taidus i īceļ, pōrceļ, i nikas nalīdz, kai tys beja agrōk. Jaunys bazneicys cālṭ, vacōs remontāt — vyss breivi. Natai beja krīvu laikūs. Kaida to seviška aizstōveišona bazneicai vajdzeiga nu ōrspusis? Tik cylvāku dvāselis, cylvāku sirdš ticeibu vajaga aizstōvāt, lai pošūs cylvākūs tei b̄ytu stypra. Ar spāku, ar varu nikas bazneicai nabryuk. Cytaida līta ar zemnīkim, — sprīdā Dominīks. Plyukoj i plieš tū zemnīku nu vysom pušom. I strōdnīks pajem lelōku dali, i fabrikants izlīk lelōku moksū sovīm ražōjumim, i tiērgōtōji palīk bogoti iz zemnīku riekina. Īriednis strōdoj sešys, strōdnīks ostoinys stuņdis dīnā vīns paṭš i jī pošī ar sairnom ir iztykuši, a zemnīks ar vysū saimi strōdōdams div i trejs ṛaizis tik, — pōrtikt, navar. Daudz i daudz nataisneibys pret zemnīkim ir nūdareits — dūmōja Dominīks. Tā ir kū aizstōvāt i vajaga aizstōvāt. Kas kristeigim?! Voi zemnīks, voi strōdnīks, voi īriednis, voi fabrikants — lai b̄ytu tik katōļš, jīm ticeiba pyrmā vītā. Paṭ iz tauteibu jī grīž mozōk viereibys. M̄ysū bazneickungs pūļu mōceibu īvādā deļ pōrpūļōtīm latvišim. A m̄ysim, zemnīkim, tyvōks ir zemnīks krīvs, voi ļuterticeigs, nakai tiērgōtōjs voi fabrikants katōļš. Bazneicā mās asom kūpā, a ōrpuš bazneicys m̄ysū celi škirās. Mās lobōk sazaprūtom ar cytys ticeibys zemnīku, nakai ar katōli tiērgōtōju voi fabrikantu.

Tai dūmōja Dominīks i navarāja izpīldāt Dōrtis vieleišonūs lai ari gribātu tū darāt. I Dōrtā arvīnu dūmōja par tū krysta bučōšonu. Tai gōja dīnys, nedelis, mieneši — mūku i skumju pylni mieneši. Tik šudiņ, kod progōja pušgods pec tōs krysta bučōšonys, — tik šudiņ pyrmū ṛaizi jī pasmaidāja vīns ūtram. — — Cik daudz saimisteibā palaists par šū laiku! I nu pīnōtovys mozōk nōk naudys, lai gon pīna jīm ir vairōk kai pagōjušā godā. Nav vairs tōs uzticeibys. Bīdri gon vad pīnu, daudzēji zemnīki atsatur. Dīszyn, kai tī b̄yškūt ar naudu.

Ka jau tai tei līta asūt, ka vacō valdā variejusā zagt, lai gon revizejis braukōjušys, to i jaunō nabỹškūt lobōka. I tá jaunō bazneickunga vadeitī brōleiši-mōsenis beja panōkuši sovu. Naidis i nasaskanis, nasaskanis i naidis!

Jau labi beja saradzama kaimiņu draudzis bazneica, Rudinā sauleitā, zamu pīzalikusā, atspeidāja taišni bazneicys lūgūs. Brauciejim izalyka, ka bazneicā dagtu tyukstūšom svāču. Braucieji izplāstom acim ar izbreinu nūvārōja breiniškeigu skotu.

— Kai skaiški mỹsus sajem svešō bazneica — skumeigi nūteicā Dominīks, pyrmū ņazi pušgoda laikā ar sīvu sōkdams runōt par lītom, kas teiši nav saisteits ar saimisteibu.

— Da, smuki — teicā Dōrtā. Maņ taida sajiuta, it kai maņ sirdš raiseitūs valī, it kai tei smogō nosta jau sōc pōrīt.

— I maņ, Dōrt, — pīkryta Dominīks — tyspať. A voi mās aizbrauksim pi vacō bazneickunga? Cik ņaizu jys mỹsim ir paleidziejš, varbỹt i šūņaiz pi jō paleigu atrassim.

— As seņ par tū gribieju runōt, tik naatsadrūsynōju — atbīldāja Dōrtā.

Pībraukuši i dasiejuši zyrgu, braucieji gōja iz bazneicu. Bazneicys dōrzā jī satyka daudz pazeistamūs nu sovys pať draudzis, kas beja taipať kai jī braukuši iz svešu bazneicu.

— Kū ta jiuš tá braucot taidu garu ceľu? — vaicōja kaidam nu tīm Dominīks.

— A jiuš? — atbīldis vītā skanāja vaicōjums. Atbīldā iz beidzamū gon izpalyka. Tōļōk jī sōka runōt par saimisteibys lītom.

Šudiņ Dōrtā nu vysys sirdš varāja lyugt Dīvu — naškeistīs jū nakārdynōja. Jei naviņ lyudzās, a i pazateicā Dīvam par tū mozū sauleitis spūžumu, kuru jai šudiņ Dīvs beja syutiejš pec ilgim mūku i skumju mienešim. — — —

Tik nōkušū catūrtđiņ jī varāja laistīs braukt pi vacō bazneickunga. Lai gon vysy rudinā dorbi beja pabeigti, šys tys beja

dorams, nūkōrtōjams paprišku nakai laistīs celā. Ceļš nabeja eiss. Beja jōteik leidz stacejai kaidu 14 kilometru, pa dzeļža ceļu beja jōbrauc kaidys 3 stuņdis, vīnā lelōkā piļsātys stacejī beja jōgaida 2 stuņdis.

Ībraukuši šymā piļsātys stacejī, jī tī satyka školōtōju Vindedzi, kurs gaidāja vilcīni celā iz mōjom.

Vindedzš beja tōspaļ skolys pōrziņš, kur gōja Spurānu bārni. Vairōk kai desmit godu jys ijāmā tūpaļ vītu, atsateikdams nu lobōkom, — tik tōli jys beja saradš ar ļaudim i ļaudš ar jū. Kotrs par jū ar lapnumu teicá: „mýsu školōtōjs”. Jys beja styngrs, nūteikts cylvāks, nikam acīs nazavārā, kod vajdzāja teiktš taisneibu. Kaidu řaizi jys sovu prišknīceibu izdzyna nu školys, kod tī nu aprīnká piļsātys beja ĩbraukuši školā i gōja klasī býdami ĩreibuši. Pogostā jam beja loba slavá. Ļaudš arvīn interesājās, arvīn vaicōja, kū Vindedzš teikš par vīnu voi ūtru lītu, i tik tod taisāja sovu sprīdumu.

Nu sovīm pīdzeivōjumim Dominīks i Dōrtá zynōja, ka nikas cyts kai vīneigi škola i bārni jam beja pyrmā vītā. Jys dzeivōja i juta leidza kotram bārnām, bārnu sōpōm, bārnu priķim. Bārnu maigōs sejenis arvīnu storōja, sovu školōtōju pamonūt, — rūcenis pošys stīpās preteim. Cik osoru beja pavasarī, kod iz vosorys laiku vajdzāja škiertīs nu mīlō školōtōja.

Audzynōšonu jys beja nūstatiejš piļneigi ticeigā gorā. Nailgi jō školā varāja strōdōtš tys školōtōjs, kurs beja cytaidūs ĩskotūs, „Nav tys školōtōjs, kurs gryb radāt plaisu storp bārnīm i vacōķim”, sacāja Vindedzš i pastōvāja, lai aizīt nu školys taidi školōtōji, kuri napīkryta jō audzynōšonys ĩskotim.

Politikā jys nagōja, lai gon vysys partejis gribāja jū dabōt sovā pusī. Jys sacāja, ka školōtōjs nadreikstūt maisātīs politikā, tys trauceiškūtš skolys dzeivi,

Ar vacū bazneickungu Vindedzš labi satyka, kai lobi draugi jī dzeivōja. A jaunīs, navarādams jū dabōt, kristeigūs pusī, beja palaidš

volūdys, ka Vīndedzš asūt naticeigs, ka nu jō vajagūt sorgōtīs. Tūmār jaunīs bazneickungs beidōs nu jō, partū ka Vindedzš, kur gribāja, kai ar dzanūli varāja dzālť.

Pec sazasveicynōšonys školōtōjs paskaidrōja, ka jys bejš sovā dzymtā Jurānu draudzī apcīmōť nūpītņi slymū mōti, pi kurys bazneickungs bejš atvasts.

— I idūmojit — runōja tōļōk Vindedzš — šys bazneickungs, mýsu jaunō bazneickunga draugs, pi grāku syudzeišonys pastōstiejš munai nōveigi slymai mōtái, ka as degškūť áļņis gunī, jo asūt naticeigs i nagrybūt izastōť kristeigūs partejī. Lai lyudzūt Dīvu par mani. Mōtá palyka vāļ slymōka, vysu laiku mūrgōja, saucá: „atsagrīz, dielen, atsagrīz... šausmys, šausmys, áļņis gunī...” Gryuši gōja, cikom apmīrynōju mōti. Lai tū panōkť, as izskaidrōju mōtái, ka bazneickungs apmalōja mani deļ tō, ka as naīstōju kristeigā partejī, kurai izkōrtná ir loba, a ceļš i pajiemīni — nūsūdami. Tys maņ izadává. Nūmīrynōju vácineiti i tei iz řaizis palyka vasalōka.

Niu muns mārs ir pylņs. I agrōk as redzieju tōs nabýšonys, kurys pilaiž bazneickungi — patīseibā napīgrīžu tam viereibys — gon ir pošam par bārnim kū dūmōť. Tagad tū patš personeigi izbaudieju, vairs napalikšu mīrā.

— Da, muni draugi, — izasaucá Vindedzš — navar tai zaimōť ticeibu. Lai i katōļu ticeiba ir vyspōreja, vyspasaulá, kotra tauta tūmār pīmāroj, pīskaņoj tū sovom tradicejom, sovom īražom, sovai dzeivis izpratnái. Valnu máš zeimājam malnu, a malnu cylvāku izpratņī tam vajag býť boltam. Tyspať sokoms par mýsim, latvīšim — mýsim ticeiba i řaizī ar tū mýsu tautys sirdšapziná, pec kurys máš vysi, i Dominīks, i Dōrtá, i as reikojomās. Narunojūt jau par munim personeigim īskotim, ticeiba deļ maná ir kai tautys svātums, tautys sirdšapziná. Ka munā klōtbýtnī kas sōc izbrukť i nycynōť ticeibu, as tū sajiutu naviņ kai maná apvainōjumū, bet i kai munys tautys svātū

tradiceju nycynōšonu. As gotovs leidz beidzamam aizstōvāt i aizastōvāt pret uzbrucieju.

— Tū mās atminom nu komunistu laikim — pōrtraucá Dominīks — tod jiuš drūši izastōjot, naļōvát nycynōt ticeibu. Kod komunisti mýsu bazneicā gribāja sovu sapuļci taisāt, jiuš tok poši nūorganizājat naviņ sovus škoļņikus, a i cytus draudzis bārnus i nu sapuļcis nikas naiznōcá. Bārni bazneicā kas dzīdōja, kas raudōja, bezdīvim beja jōzalaiž prūjom. Par tū jiusus arestāja i gribāja nūsaut.

— Jiuš poši naktī ar spāku mani atbreivōjat, as tyku pōri frontái Latvejis armejī — paskaidrōja Vindedzš.

— A tagad — runōja jys tōļōk — ticeibu vajag aizstōvāt navys pret bezdīvim i komunistim, tagad ticeibai draud brīsmys taišni nu tīm, kas tū sludynoj — nu dažim bazneickungim. Kū sovā laikā gribāja izdarāt komunisti, bet naizadává, tū tagad dora mýsu jaunīs bazneickungs, Dīva nomu pōrvārsdams par sapuļču zāli, kur teik slaveiti kristeigī, i lomōtys cytys partejis. Taišni kauns klausātīs, kai bazneickungs bazneicā lomojās i lōdejās. I tys vyss deļ tō, lai īgiutu pasauleigū varu, — lai gareidznīceibai býtu nūteikšona naviņ par bazneicys lītom, a i par pasauleigom. Krystus sovā laikā izdzyna nu bazneicys tiergōtōjus, pōrmasdams, ka tī Dīva nomu ir pōrvārtuši par slapkovu nūmetni. Voi tagad tū pošu navajdzātu darāt? Voi ar šaidim bazneickunga pajiemīnim nateik slapkavōta mýsu tautys dvāselá?

— Nav jau vysur tai — pretōjās Dōrtá. Ir bazneicys, kur mīreigi var lyugt Dīvu.

— As jau nasoku vysur — pīkryta Vindedzš — bet daudzi taidu vītu ir i vairōk palīk.

Kristeigūs parteja tai i soka: vysi bazneickungi ar pošu veiskupu priškgolā ir mýsu partejī, jī dora, kū mās grybom. Voi gryb voi nagryb, bet bazneickungam jōpylda. Voi jiuš nazynot, parkū

vacū bazneickungu pōrcālá iz slyktu draudzi? Mýsu draudzī tak nabeja kristeigūs partejis.

— Nā, Vindedža kungs, — pōrtraucá Dōrtá — tō Jiuš maņ nastōstit — tys navar být.

— Jiuš redzit tik sovu draudzi — paskaidrōja školōtōjs, a as tōļōk pōrradzu. Asmu par tū lītu runōjš ar vairōkim bazneickungim, kuri nūsūda taidu reiceibu, — deļ tam i soku.

— Navar tai zaimōt ticeibu — turpynōja runōtōjs — navar špekulāt iz tautys jiutu i īražu riekinā. Jimsim koč pošu syudzeibys izmekleišonys lītu, kuru izvádá dekans. Grāks asūt līcynōt pret bazneickungu. Krīvu apspīššonys laikūs as patš nalīcynōtu žandarmim, koč sovom acim býtu redziejš, ka bazneickungs nūkrystāja krīvu bārnu, a voi var být grāks līcynōt, kod lītu izmeklej gareigō vierseiba — dekans? Tī taišni pīnōkums. Daudz kas tūmār nūzabeida, nalīcynōja. Taida bīdeišona ir spekulaceja, tautys mōneišona.

— Vairs as navaru klusāt — styngrī nūteicá Vindedzš. Dūmoju, ka kotra gūdeiga i apzineiga cylvāka pīnōkums ir karot pret tīm, kas taisōs slapkavōt mýsu tautys dvāseli, naidu i namīru sādami. Atseviški vīns as moz kū spieju darāt. Zemņīku interesis maņ ir bejušys i ir tyvys. Deļ tam as īstōju par bīdri zemņīku progresīvā apvīneibā.

— Jiuš par mýsu partejis bīdri? — vāļ naticeiigi vaicōja Dominīks.

— Da, par partejis bīdri — atbiļdāja Vindedzš. Šudiņ partejis apriņká komitejī šū lītu nūkōrtōju. Taidūs apstōklūs kaidi ir tagad, navar i nadreikšt palikt nūvārōtōja lūmā. Tū as kotram soku — nūbeidzá školōtōjs, laisdamīs iz viļcīni, kuram jau dreizi vajdzāja atīt.

Dominīks ar Dōrti stōvāja, nūzavārdami pakaļ Vindedžam, kurs styngrim, nūteiktīm sūlim sūļōja iz durovu pusi. Da, taidis

bīdris beja kū vārts! Symtus atsver jys. Bet cik vāļ nōkš leidz ar jū, školōtōja pīmāram sekojūt! Kotrā zinī tei beja prīceiga i pateikama ziná, ka Vindedzš b̄yš ar jīm, jūs pulkā.

Dreizi i jīm beja jōzalaiž iz sovu viļcīni.

Īkōpuši viļcīnī, ceļōtōji braucá tōļōk, pa vagona lūgu nūvārōdami apkōrtni. Taidys paṭ dzimtinis ainys kai pa jūs pusi. Pļovys, teirumi, kryumi i kur-nakur mežš. Kolni, lájis. Tá viļcīnš skrīn kai dūbī storp pōrroktū kolnu, gondreiž ka tymss palik, — tá tys augši pazaceļ, gondreiž golva reibst iz leju skotūtīs. Cik pateikamys, cik mīlys dzimtinis ainys! Ari cytys ainys Dominīks rādžāja, lelō pasaulá kara laikā. Navarāja jys pīrašṭ pi svešys apkōrtnis, navarāja īzadzeivōṭ. Arvīnu kō-nabejs tī tryuka. Tá gar ejūšu viļcīni pazibāja nalela bierzeitá, mozs kūku pudureitš mōju tyvumā. Voi taidys beja svešā molā? Tá jī pōrskrāja par mozu tiļteni — prīceigi rudiná saulī vyzuļōdams, čalōja strautenš. Voi taidys jys beja svešā zámī? Ka i beja kaidys strautenš, to nabeja tō sakūpōjuma, kas Dominīka ačš prīcynōja; kotra aina tī it kai atseviški beja. Strautenš tak gar kolna molu, kur zaļoj vosorōjs. Pa ūtrū strautená molu pļova. Tōļōk taišni preteim ūtrā kolnā mōjis ar nalelu dōrzu. Šur tur kryumi izkaiseiti. Cytur paugureišūs i lājōs aug rudzi, zīd dōbuls i pļovys zaļoj. Voi taidu ainu jys varāja rādžāt svešumā?

Kod nu kara mōjōs atsagrīžūt, Dominīka ačš manāja pazeistamōs, mīlōs dzimtinis ainys, tod jō ačš palyka mitrys, sirdš straujōk sōka pukstāṭ. Na jau Dōrtis i bārnu deļ, kuri tōli beja, a mīlūs pazeistamūs, sirdi īprīcynōjušūs ainu, skotu deļ sirdš pukstāja.

Šymā vālā rudiná laikā lauki ir tukši. Paṭ lūpus iz lauka reši kur rādž. Napateikams tukšums iz laukim i pļovom. Tī, kur cytu ņaizi beja pylns dzeiveibys, kur dzīsmis skanāja i cylvāku beja pylns, kur dzeivis skrytuļš ar pylnu sporu grīzās, tī tagad tukšs. Ni cylvāka, ni lūpa rādž — kai izmirš. Likās, ka pa pļovom, laukim i tagad vāļ

lidinej cylvāku dzīsmis, cylvāku bolsi, tī vāļ kai bitš saņ, — bet nav jau pošu cylvāku, nav tūs, kuri bejuši par šūs skaņu cālūni.

Vīnmiereigi rit viļcīnš. Nu celá, nu vīnmiereigys viļcīná klauzdeišonys Dōrtá nūgurst. Pīzamīgusá pi sīnys, jei aizsnauž.

Breiniškeigu, narádzātu sapynu jei rádz. It kai jī kaidā augstá kolnā kōptu. Jaunīs bazneickungs i Dōrtá. Jī kōp pōri akmiņu skaudzom, caur kryumim, jūs misu i vaigus plieš, kai ar reikštom per. Kōp ilgi, bezgola ilgi kōp. Tá likās, jī jau tykuši kolna golā — a nā! Prīškā radzams vāļ cyts kolns, vāļ augstōks kai pyrmīs. I tai bez gola... Tá iz kaida kolna pazeistama dzimtinis ainova — strautenš, paugureiši, pļovys, lauki i kryumi. I iz kaida paugura radzams krystā pīkolts cylvāks. Breinumi, breinumi!... Tī patš Kristus, Dīvs - Cylvāks ir krystā pīkolts. Jī obeji pīit klōt, Dōrtá i jaunīs bazneickungs. Nūzamat ceļūs. It kai atsavārtu Dīva-Cylvāka acš. Pazagrīž Pesteitōja skots, — pa laikam iz Dōrti vārsts tys skots, — pa laikam iz jaunū bazneickungu. Beidzūt, kai sastindzš, pret jaunū bazneickungu palik vārsts Kristus skots, skumeigs, sōpeigs skots. I osorys, osorys vīna pec ūtrys sōc ritāt nu Dīva-Cylvāka acim — gausi, gausi, gondreiž namonami pa Pesteitōja vaigim osorys riņ...

Tá nazkas sauc. Dominīks mūdynoņ Dōrti. Laiks jau asūt taisātis, gola staceja klōt. Dōrtá gōja. Par sapynu nikam nastōstāja, paņ Dominīkam nastōstāja...

Izkōpuši nu viļcīná, jī kōjom laidās leidz vacō bazneickunga dzeivis vītai — Pūrmuižai. Pa celám nivīns jūs napavádá, lai gon daudz beja taidu, kas tukšā braucá garam...

— Sovaidi cylvāki — runōja jī sovā storpā — bŷtu tys mŷsu pusī! A tá kai vylki iz tevi skotōs, nivīns napavásš.

Bazneicai tyvojūtīs, jūs acim atsaklōja dryuma aina. Bazneica kūka, kai jūs draudzis kapleica. Sātmaļš ap bazneicu pušsabrucš. Bet dzeivojamōs i cytys ākys! Varātu teikt, ka Supānu saimisteibā

lobōkys ākys, nakai tá — Pūrmuižas bazneickungam. Ākys vacys, pušsagrītušys.

— Nu i ļaudš, nu i draudzá — nūrunōja Dōrtá.

— Redž, kaidu lobu vītu īdavuši mýsu labdaram, vacijam bazneickungam — papyldynōja Dominīks.

Laipti i mīleigi sajámá jūs vacīs bazneickungs.

— Paļdis, paļdis, cīmeni, ka jiuš īgōdōjat par mani, taidus garus ceļus staigōdami.

— Máš jau naasom nikaidi cīmeni — pretōjās Dominīks.

— Zynu, zynu jiusu dareišonys, jiuš jau naasot pyrmī — paskaidrōja mōjis saiminīks i aizgōja pateikt, lai pagōdoj par iesšonu.

Pec īturātys maļteitis, Dominīks ar Dōrti otkon atsagrīzá pi bazneickunga.

— Kai dzeivojās, kai jiusu Onupris, kai Praná, kai cyti bārni? — vaicōja bazneickungs.

Dominīks atbīldāja, bet Dōrtá jau steidzās ar sovu. Gars beja jōs stōsts, i runa šūraiži jai veicās. Par vysu nūtykušū jei runōja. Nu sirdš dziļumim plyudá jōs volūda, naapslāpta, vīnkōrša i skaidra volūda. Par sevi, par bārnim, par draudzi, par dzimtini. Dominīks breinōjās, kur Dōrtá — vīnkōrša sīvítá, tai var runōt. Agrōk nikod jei nabeja tik labi runōjusá. Tá rysynōjās jōs dzeivá, jōs šaubys, jōs mūkys. Kai cālās tōs šaubys, kai auga, kai jōs dvāseli naškeista nogūs taisājās nūdūt. I par Dominīku jei stōstāja. Breinōjās Dominīks, kur jei vysu tū zyna — jō dūmys, jō nūslāptūs sirdš ceļus. Ni runōts kas beja, ni teikts, a Dōrtá zynōja, stōstāja, saprosdama Dominīku lobōk, nakai jys patš sevi.

Uzmaneigi klausājās bazneickungs šū dvāselis stōstu. Voi tys beja stōsts? Nā, tī beja izmūceitys dvāselis raudys. Na Dōrtá viņ tá runōja. Tá paaudžu paaudzis runōja leidza i tyukstūšom tūs, kas vāļ ir dzeivi. Tys kas paaudžu paaudzom svāts i naaiztikams beja, tagad

teik lauzts, kōjom dubļūs sameits. Na Dōrtá viņ tá runōja. Naskaitams dvāsļu pulks, kas ōrpuš šūs osoru liknis myta, spēku i drūsmi dává Dōrtái tū styprynōja vōrdūs i runā. Šys naskaitamīs dvāseļu pulks caur Dōrtis muti runōja. Dōrtá tū darāja, kū šōs dvāselis pavielāja. Na dareitōja, tik izpīļdeitōja jei beja. Saucá i klīdzá šōs izpīļdeitōjis sirdš. Augši, augši leidz dabasim cālās izmūceitōs dvāselis bolss.

Atklōta, skaidra i gaiša Dōrtis sirdš, ŗaizī ar tū — kai jyurys bezdibená dzeļmá — baiga...

Dōrtá beja beigusá, klusums ilgi valdāja ustobā. Kur paaudžu paaudzis runoj, tī naspieceigs atsevišks cylvāks.

— Lyugsim Dīvu par svātys bazneicys gonim — pōrtraucá klusumu vacīs bazneickungs i, pyrmīs nūzalaisdams ceļūs, īsōcá lyugšonu...

Nōkušā reitā Dominīks i Dōrtá gōja pi grāku syudzeišonys i nūzaklausāja mišu. Šudiņ vacīs bazneickungs turāja mišu par bazneicu, par bazneicys gonim i par mīru storp ticeigim. Ļaužu bazneicā beja moz. Bet cik mīla, jauka i pateikama izalyka šei mozō aplaistō bazneica!

— Cik laimeigs as b̄ytu, ka munā tagadejā draudzī b̄ytu koč desmit cylvāku ar tik skaidru sirdi, kai Dominīks ar Dōrti — nūdūmōja vacīs bazneickungs, pavadeidams jūs celā atpakaļ iz mōjom. Braucieju ausīs vāļ skanāja vacō bazneickunga bolss, kod jī pyrms izbraukšonys ar tū beja runōjuši. Jys sacāja:

— Bazneicys lykumi soka, ka tik Svātis Roma Tāvs ir namaļdeigs ticeibys lītōs. Tai tod var gadātis, ka mās, bazneickungi i veiskupi varam maļdātis. Taidi gadiejumi bazneicys viesturī ir atzeimāti.

Vāļ sacāja skumeigi vacīs bazneickungs: — I agrōkūs laikūs ir bejuši taidi gadiejumi, kod jāmá svātō krysta zeimi rūkūs, lai

apkarot̄ t̄upaṭ krystu. Pīdūd jīm, Kungs, jo tī nazyna, kū dora... Ilgi jī beja runōjuši ar vacū bazneickungu.

Kod jī pabraucá kaidu gobolu, Dominīks pazagrízá atpakaļ, pazaskatāja iz vacū aplaistū kūka bazneicu i teicá Dōrtái:

— Niu mās asom atroduši naviņ vīns ūtru, a i kotrs patš sevi.

— Gōdōsim, lai i cyti taidu paṭ mīru atrostu, kai tagad mās baudom — atbiļdāja Dōrtá.

Niu otkon agrōkī laiki Dominīkam i Dōrtái atsagrízá — volūda poša raisājās, napōrtrauktu straumi plyudá, mīrmīleīga, saprūtūša volūda plyudá. Valī raisājās vyss tys, kas beja sazakrōjš par šim sešim mienešim. Vysu ceļu atpakaļ braucūt jīm natryuka volūdys pavedīnš.

— Šōs dīnys priks atmoksōš m̄sim par m̄ysu ilgōm cīsšonom — pīzeimāja storp cytu Dōrtá.

— Tai jau dzeivī ir — pīkryta Dominīks. Kam nav bādys, tam i pīki mozōki. Nu lelom bādom lely pīki var cáļtīs.

Bez kaidim storpgadiejumim jī tyka atpakaļ sovā sātā — Supānu vīnsātā. Cik mīla, pateikama i jauka tagad izalyka jūs ustoba! It kai jī seņ, seņ nab̄ytu tá bejuši voi ari, b̄ydami tymā, namanāja tōs sylvuma vāsmys, kura leidz sirdš dziļumam aizrōvā.

Sōcās cīma kukulá i dōvynu daleišona. Vacīs bazneickungs nabeja aizmiersš nivīna nu sovim krysteitīm četrim bārnim, syuteidams tīm grōmotys, obrozeņus i medaleišus. Onupris dabōja grōmotu par sv. Aloiza Gonzagys dzeivi, Praná — par sv. Terezis dzeivi i vāļ tāva sūliejumi, ka nōkušū godu Prani laišš tōļōk školā. Kod tāvs beja aizabyldynōjš ar gryutīm godim, ka naasūt leidzekļu, ar kū maitu lelōkā školā laišš, vacīs bazneickungs parōdiejš iz Dominika zōbokim, saceidams: „Táv kaļovys par garom — nūgríz daļu nu tōm.” Tāvam grybūt nagrybūt bejš jōsūlej. Mozōkī bāрни Vera i Donots dabōja medalikus i obrozeņus ar sovu patronu

nūbiļdiejumim, iz kurim vacīs bazneickungs beja izrakstiejs pōrs vōrdus.

Mozōkīs, godu 9 puika Donots, vāļ naticiegi vaicōja — Voi tū teišam dāvā tys lobīs, mīlēs, vacīs bazneickungs, kurs iz mēsū šķolu staigōja? Kai jys mani atmināja?

— Atmināja, atmināja, dāls, — sacāja Dominīks. Tá, redzi, jō paļ roksts iz obrozená.

Gūdbijeigi sajámá Donots dōvynu i ilgus godus tū globōja. Kur jys vielōk na braucá, kur na gōja, šys dōvōtis obrozenš rytupeiigi globojams vysur jam leidza gōja i bīži viņ pasorgōja jū nu dzeivis kārdynōjumim. „Kū par tū teiktu „vacīs bazneickungs” — vaicōja nu sevá Donots, kod navarāja izšķiert kaida vaicōjuma voi navarādams patš atsaturāt pret kārdynōjumu. Kod pec ilgim godim Donots beja izgōjš lelōs augstōs šķolys, jys īlyka šū vacō bazneickunga dūtū obrozeni pyrmā gūda vītā i globōja kai svātumu... I pōrejī bārni beja sajiusmynōti par dōvynom, seviški Praná — par vacō bazneickunga īrūsynōjumu syutāt jū lelōkā šķolā. Jī taipaļ rytupeiigi globōja tōs dōvynys. I cik osoru izbyra jīm, sv. Aloiza dzeivis aprokstu losūt! Symtim ļaižu tys beja izlaseits, bārni jau nu prōta tū zynōja.

Dreiz bārni nūprota tū, ka tāvs ar mōti jau cytaidōki — taidi, kaidi tī agrōk beja deļ tōs krysta bučōšonys. Priks, naapslāpts bārnu priks nu jūs acim mirdzāt sōka. A Onupris... tys „lelēs puisš” osoru navarāja savaļdāt, prika osoru navarāja savaļdāt, tāvu ar mōti kai atdzymušus radzūt.

I dzeivá Supānu vīnsātā īgōja vacijōs mīra i saticeibys slīdōs, syltō giminis sauleitá otkon sōka sīldāt vysus saimis lūcekļus — i mozūs, i lelūs...

Zynoma pōrmainá beja tūmār nūtykusá kai Dominīkā, tai Dōrtī. Kur agrōk jī beja nadržūsi, klusi, vairōk poši sevī izjusdami i pōrdūmōdami vysus nūlykumus, tī tagad palyka nūteikti, drūši, paļ uzstōjeigi.

Kaidu ņaizi maita Vera atnasa nu skolys kristeigus avizi, kuru tai ticeibys stundis laikā skolā idevs bazneickungs. I pīsciejs jaunīs bazneickungs vysim bārnim, lai mōjōs losūt vīneigi kristeigus avizi. Kas nalaseiškūt, voi laseiškūt cytys, nadabōškūt kaladu. Dōrtā tivleņ kai lykta pi bazneickunga prasāt, voi tys tai bỹškūt, kai bāрни teikuši. Bazneickungam grybūt nagrybūt vajdzāja atsakōpt nu teiktō.

Cytu ņaizi kaidā svātdīnī bazneickungs beja licš bez vajdzeibys zvanāt vysūs bazneicys zvonūs, ar nūlyuku traucāt zemņiku progres. partejis sapuļci, kura beja nūlykta tīpať bazneicys tyvumā. Kod atbraukušīs runōtōjs sōc runōť, tivleņ bazneicys zvoni zvona; aizīt runōtōji — pōrstōj. Īsōc ūtru ņaizi, — tyspať. I tai vīns ūtru komōja kaidys pušūtrys stundis, cikom beidzūt sapuļci pōrcālā iz cytu vītu, kur zvaneišona natraucāja. Dominīks salosa dažus bazneicys komitejis lūcekļus i ar tīm it pi bazneickunga.

— Ka jau jiuš poši — soka Dominīks bazneickungam, — asūt nūdavuši sevi kristeigus partejis kalpeibā, ka pať Jums napalik laika apkūpt draudzi i kōrteigi apmeklāt skolys, tod mās naļausim, lai ari bazneicys zvoni kolpōtu kaidai partejai kai politiskīs ceinis īrūcš. Jiuš šudiņ tā, reit jau cytā draudzī, a mās tā palikom i paliksim pastōveigi, mỹsim i par zvonim jōgōdoj, lai tī ilgōk kolpōtu vīneigi gareigom bazneicys vajdzeibom, a na politikai.

Jaunīs bazneickungs sazaslāja. Voi šī asūt sprīdieji kod bazneicā zvanāt? Lai nazajaucūt nasovōs dareišonōs. Taidim kungim šys, bazneickungs, i durovys varūt parōdāt.

— Durovys mās i poši atrassim — atbildāja cyts bazneicys komitejis lūceklis, Nagļu Odums — nu munim pať dōvōtim dielim šōs plebanejis durovys i taiseitys. Voi i ar šōm durovom, ar šū draudzis caltū mōji bazneickungs varās darāt, kū gribās taipať, kai ar draudzis pierktim zvonim?

— Nu gareigōs vierseibys as t asmu calts par saiminiku — sacja bazneickungs — i tai ddu pōrskotu par munu dorbu t as klauseišu, a na jiusu. Ar taidim, kas celās pret draudzis gonu i gareig vierseibu, maņ nav kō runōt.

Ar t izbeigdams sarunu, bazneickungs aizgōja iz sovu golu. Napateikami pōrsteigti i stypri saviļņōti izgōja nu plebanejis komitejis lūcekli. Voi tys vartu bt tai, ka draudzi nav tseibu teikt sovu vōrdu par tvu-tvu calt bazneicu i bazneicys montu? Voi to bazneickungs btu nteiciejs, a draudz tik naudys i dorba devieji, kai kungu laikūs beja? Gōjieji juitōs aizskorti — tyka aizskortys js juitys, aizskorta js leidzšinejō izpratnē par bazneicu, kuru j uzskatīja par sovu, par našķiramu nu draudzis. A t jm pasoka, skaidri i gaiši pasoka jauns bazneickungs: jiusim nav nikaidys teikšonys par bazneicu i tōs montu. I tā, kas ceņšs pec teikšonys, ir kai atkritieji, kai dumpinki, kas celās pret sovu gareig vierseibu. Tai mozōks bazneickungs teic. A park to vacs bazneickungs beja cytaids skots, cytaidi reikōjs? Nav draudz deļ bazneickunga, a bazneickungs deļ draudzis, — kaidu řaizi beja teiņ vacs bazneickungs. Draudzi vajdzeiga i bazneica, i bazneicys monts. Bazneickungs ir tik pavaļdniks, eists pašnks — draudz, kurys vajdzeibom bazneica calta i pōrejūs sagōdōts. Bazneickungs šudiņ t, reit jau cytur. Draudz palik pastōveigi — tagad tvi, pec godim — brni. Draudz ir pošys bazneicys i bazneicys monta sorgōtōja, globōtōja. Komunistu laikūs, kod nabeja bazneickungu, kod gareigō vierseiba naspāja nikō dart, — voi na draudz, vīneigi draudz glōb vysu? Bez draudzis vyss btu izpsteits, izlaupeits. Draudz glōb i glōbš, jo saprūt, ka bazneica i tōs monts ir kai pošys draudzis monts.

Godu simtenim ilgi pastōv šei draudz, ar sovom interešom, ar sovu patnej dzeivi. Paaudžu paaudzis krōja i izveidōja draudzis dzeivi, draudzis kpej goru. Nu tvu tvim iz brnu bārnim tyka

nūdūts globōšonai i tōlōkai atsateisteišonai šys draudzis vīnōtīs gors. Kai myužēiga naizdziešama gunš daga i kvālōja šys gors draudzis lūcekļu dvāseļōs i sirdīs. I nabeja varys, kas šū goru salauzť spātu. Ni ar spāku kū varāja panōkť, ni ar vyltu. Nasalaužama, napōrvarama beja draudzis gryba — sorgōť sovu bazneicu, arvīnu augstu i svātu tū turāť. Ap bazneicu vīnōjās draudzis gors, paaudžu paaudžom iz bārnu bārnim vīnōjās. Daudz beja kārdynōjumu, daudz lobumu, daudz pasauleigu lobumu sūlāja i dāvá tīm, kas atkriss, bet nabeja atkritieju draudzis lūcekļu storpā, vysi jī kūpā turājās. Dažu řaiz jī sovā storpā nasatyka, streidājās, tīsōjās, — kūpejīs gors tūmār par vysim valdāja, kod draudzis interesis tyka aizskortys — ka i gadājās rati ļūti rati atkritieji (kai Ruduku Jōņš voi kaidis nūzīgumu pastrōdōja, voi jaunai maitai bārns pīdzyma), draudzá dreizi ar tīm golā tyka, izlīkūt lelus, borgus sūdus, voi pať nu sova vyda izmatūt (kai Ruduku Jōni). Tá nivīns ar spāku voi varu naspīdá sūdu izcīst, nalyka cītumā, sūds beja daudz borgōks nakai cītuma sūds. Tá pi sūda izpiļdeišonys pīzadalāja vysī: i siermgalvš vecš, i bārns, kas tik kū runōť sōcá.

Zámi i vysaidys priškrūceibys sūlāja tam i dāvá, kas, atstōdams sovu bazneicu, pi bōrzdaini garmatainō krīva iř. Vāļ vairōk — sūdu par pastrōdōtīm nūzīgumim atlaidá... Spīdá par ticeibu, vysaidi spīdá, zámis naļōvá pierkť. Školōs napījámá; kam laimājās školōs izīť, vītys nadává. Áj pa prišku pi bōrzdainō, sacāja, tod i vītu dabōsi. Bet nagōja. Nivīns nagōja. Lobōk par bobuli dzeivōja, sovu ticeibu sorgōdami, bet ticeibu namaināja ni pret zámi, ni pret lobu vītu. Pať cītumnīki i tī lobōk sūdu izcītá, iz katorgu laidās, a pi garmatainō krīva nagōja.

Naviņ pasauleigōs — pať lyugšonu grōmotys nūlīdzá. Draudzá saprota brīsmys i tū gareigū pūstu, kas caltūs, grōmotys tryukstūt. Grōmota beja ticeibys i dzymtōs volūdys sorgōtōjs. Vāļ gonūs bārns nabeja sōcš iť, jau grōmotā sōcá mōcātīs lasāť. Lelā „piļneigā”

lyugšonu grōmotā, Tei beja vīneigō „Ābece” losomō grōmota i kalendari. Globōja, sorgōja draudzā šū piļneigū lyugšonu grōmotu, styprōk na zaltu sorgōja. Nivīns krateitōjs navarāja atrast tōs.

Dzierdājās — dīn dīnu bazneicā i pi draudzis beja cylvāki, latviši-katōli, kas gōjuši pi garmatainō krīva i trejstjurainū krystu sōkuši bučōt, ticeibu pōrdūdami par sūleitū zāmi. I kas vieļōk ar tīm ļaudim nūtyka? Jūs bārni i bārnu bārni sovu dzymtū volūdu aizmiersa, svešu volūdu runōja, pi sveša pereklā pīzamátá. Nabadzeibā, tryukumā dzeivōja, ryugtū brandiveinu syukdami. Kōvās, nāžim vīnu ūtru dyurá. Da, leidz septeitai paaudzái Dīvs bārnus strōpej par tāvu grākim. Kai nūlōdeitō beja tei mola. Nivīns tī ni gōja, ni braucá. Ka kod i pīspīdá napīcīšameiba, ībraukdams krystu pōrmátá, izbraukdams ari.

Deļ tam i draudzā kū styprōk sorgōja i globōja sovu ticeibu i kūpejō draudzis vīnōtō gora simbolu — bazneicu. Leidz ar tū tyka pasorgōta dzymtō mōtis volūda. Kur na gōja, kur na braucá draudzis lūcekli pa svešom zámom i molom, arvīnu jī turāja sakarus ar draudzi i draudzā ar jīm. Naradzami, namonami beja šī sakari, goru sakari. Tī styprynōja ikvīnu, kas ōrpuš dzymtōs draudzis dzeivōja. Nabeja nūdevieju, nabeja atkritieju draudzis lūcekļu storpā. Ni pret ticeibu, ni pret dzymtū volūdu nabeja. Pi sveša pereklā nivīns napīzamátá. Vīnōtīs draudzis gors valdāja...

Myuži gōja pec myužim, mainājās varys, grūzājās dzeivis apstōklī i dzeivis īkūrta, plūsājās kari i namīri, beja laiki kod dzymtā volūdā Dīvu lyugt līdzá, beja řaizis kod bazneicu slādzá, naļōvá tymā iīt Dīvam gūdu atdūt, beja řaizis, kod svešys varys Dīvu i ticeibu zaimōja — bazneica tūmār valdāja par draudzi. Bazneicys augstī boltý tūrni mirdzāja acīs i kotram ceļu rōdāja. Bazneica beja i palyka, stolta, gaiša, skaista... Nikas naspāja bazneicys varu satrycynōt, nikas naspāja ticeibys atjimt, jo tei cylvāku sirdīs,

cylvāku dvāseļos valdāja, na spēks, a gors tá nūteicá. Ni ar varu, ni ar vyltu naspāja atjimt.

Taidōs dūmōs-pōrrunōs škeirōs komitejis lūcekli, natykuši pi sliedziná, kū bjš tōļōk darāt, tōļōk sōkt.

Nōkušū svātdiņ bazneickungs nu mōceibys pasludynōja, ka draudzis komiteja teikūt atlaista. Tī zemņiku apvīneibys veiri asūt ļaunōki par komunistim, izastōjūt pret gareigū vierseibu. Ka tai tōļōk iškūt — breidynōja bazneickungs — draudzá palikškūt bez bazneickunga. Veiskups atsaukškūt šū, tagadejū bazneickungu i cyta vītā nadūškūt.

Sprídá i gudrōja draudzis lūcekli par teiktū. Paaudžu paaudzis sorgōja ticeibu, globōja tū, kai vyslelōkū svātumu. Voi ta ar jaunō bazneickunga atnōkšonu draudzá iz řaizis bĳtu palykusá naticiega kai atkritieja? Nā, tá patš bazneickungs draudzi školda, namīru siej. Nā, tá pošu jaunū bazneickungu naškeistīs ir īvedš kārdynōšonā. Aktivi nūzastōdams tōs kristeigūs partejis pusī, kura dzanās pec pasauleigys varys, jys navar valdāt par draudzis goru. Kas školda, tys navar bĳt par vīnōta gora vadeitōju. Kas gryb pasauleigū varu sovōs rūkūs sagrōbt, tys navar valdāt par draudzis dvāseļom. Zemņiku apvīneibys lūcekli asūt ļaunōki par komunistim, — naticeigī atkritieji, — soka jaunīs bazneickungs. Māš poši viņ asom šōs apvīneibys pīkritieji — draudzis lelum leljš vairums. Māš naaplaissim i naatstōsim bazneicu. Māš, kai zemņiki, ari zemņiceibys lobklōjeibu grybom cált, poši par sevi grybom kūpeigim spēkim gōdōt, lai mĳsim lobōk klōtūs. Voi tys ir kas ļauns, voi par tū viņ māš asom palykuši par atkritiejim?

Šaidu draudzis nūskaņōjumu radzūt, komitejis lūcekli nagōja pi bazneickunga atsavainōt par nūtykušū. Bĳtu ļaudš cytaižōk sprīduši, jī bĳtu gōjuši atsavainōt. Kur draudzá, tī i jī — komitejis lūcekli sovus sūļus pīskaņoj draudzis nūskaņōjumam.

Sōcās ceinā, osa atklōta ceinā, Kai sīna pret sīnu nūzastōja vīns pret ūtru divi spāki: draudzis lelum leļyš vairums ar školōtōju Vindedzi priškgolā i jaunīs bazneickungs Pīterš Rogols ar nalelu puļceni mōseņu i brōleišu. Jo i tī, kuri beja īzarakstiejuši kristeigūs partejī, i tī nūzastōja pret bazneickungu, lela dalā nu jīm izastōja nu tōs partejis. Vīnōtam draudzis goram jī pazadāvā, izastōdami pret tū, kas škaļdāja draudzi, kas namīru sāja, kas Dīva nomu — bazneicu par sapuļču zāli pōrvārtā.

Dominīks i Dōrtā šymā ceinī jāmā lelu daleibu — pyrmijōs ryndōs jī stōvāja. Bazneickungs jūs nažālōja. Pyrmā kōrtā izslādzā dālu Onupri nu bazneicys kōra i maitu Veru atstatāja nu zīdu kaiseišonys proceseju laikā, taišni nu mōceibys tū pasludynōja. Vāļ nūteiktōka, vāļ osōka palyka Spurānu saimā, — i bārni tyka īrauti ceinī. Agrōk mīreigō i klusō Dōrtā pōrzavārtā — palyka par lelu runōtōju, pi kotrys izdeveibys stōsteidama par jaunō bazneickunga i jō kristeigūs pīkritieju nadorbim. Sīvīšu storpā jai beja lely panōkumi. Paņ zakonneica Agatā i tei sōka atsadūmōņ. Onupris i Pranā jāmās jaunōtnis vydā. Patš Dominīks — mīreigi, klusi, nūteikti — pogostā i vītejōs bīdreibōs darāja kū spāja. Jys beja panōcš, ka pīnsaiminīku sabīdreibys vaļdī kristeigī palyka mozōkumā. I pogosta padūmī kristeigūs pīkritieju skaits stypri sapluka.

Vyslobōkī panōkumi beja školōtōjam Vindedžam. Ar sovu nūteiktū taisnū i atklōtū vōrdu jys, likās, i akmini varātu pōrlīcynōņ. Jys pazyna ļaudš, ļaužu nuskaņōjumu. Školā jys beja rōms, mīleigs kai agrōk. Paņ vacōkūs klašu školņīkus jys atturāja nu pīzadaleišonys ceinī, pōrmasdams jaunijam bazneickungam, ka tys ticeibys stuņžu laikā školā īmaisa bārnu politikā i pi atzeimū likšonys školņīkim bazneickungs vodūtīs nu politikys. Taidā kōrtā i iz školu pōrgōja ceinā. Bazneickungs atklōti pīdraudāja, ka Vindedža dīnys školā asūt skaiteitys, lobōk lai patš gōdojūt par cytu

vītu. Ka na cytur, to izgleiteibys ministrejī tū vareiškūt panōkt — tī bazneickungam asūt draugi, kristeigōs partejis cylvāki. Sōcās syudzeibu, lyugumu raksteišona, parokstu vōkšona. Kas tik nabeja raksteits tymōs syudzeibōs! Vīndedžam tyka pōrmasts tys, ka jys naasūt vīnaldzeigs pret sovom školņeicom maitiņom, napīklōjeibys pīlaižūt ar tōm. Atsaroda maitinā lelōka školņeica, kura parakstāja taidu līceibu, ka školōtōjs Vīndedžs mieginōjš pi šōs varys dorbus pastrōdōt. Nivīns gon tam naticāja, bet sōcās nūpītna izmekleišona, Vīndedzi gribāja apcītyņōt. Tik pōrejūs školōtōju nūteiktōs pretlīceibys i apgolvojumi, ka tei līceiba ir izgudrōta, glōbā Vīndedzi. Izmekleišonu izvadūt, nūzaskaidrōja, ka maitinis līceiba teišam izspīsta. Beja gudrōts, bet na leidz golam. Maitinā poša sazapyna nūsaukdama tū dīnu i vītu, kod školōtōjs beja pavysam cytā vītā, kas tyka skaidri pīrōdeits. Apjukusā maitinā ar osorom acīs atsazyna. Šū pīrunōjusā čocā Alžbeta (zakonneica, jaunō bazneickunga lobō rūka, pi kurys maitinā dzeivōja školys laiku), lai padorūt Dīvam pateikamu dorbu, lai nūdūdūt līceibu pret Vīndedzi. Maitinā nagribiejusā, beidusās, kai lai nūdūdūt līceibu pret milū školōtōju.

— Tu, maitiņ, nu tōm lītom nikō nasaprūt. Školōtōjs ir vyslelōkīs ticeibys īnainīks — teikusā Alžbeta. Tys jōdaboj prūjom, cytaidi vysa mýsu draudzā iļ pazusšonā. I tu poša i tova mōtā, i tāvs āļnis gunī dāgsit. Tu vysu vari pōrgrīzēt. Aizīš prūjom školōtōjs — māš otkon býsim breivi nu āļnis brīsmom — tu poša i vysi cyti. Voi lobōk lai vysa draudzā it pazusšonā, kod ar tovu viņ līceibu var atpestāt vysus ļaudš? Padūmoj par tū.

— Golva maņ gōja rindži — stōstāja tōļōk maitinā — cik daudz nu vīnys maņš atkareigs! Bet as vāļ šaubiejūs.

— Voi tevi školōtōjs kaidu řaizi aiztyka?—vaicōjusā Alžbeta.

— Jámá pi rúkys i vāļ pamōcāja, kai rúkys ar birsti izmozgōt, kod as vīnuŗaiz sasytu tintneicu i rúkys sasmierieju — atbiļdiejusá maitiná.

— To tei i ir eistō kārdynōšona voi mieginōjums, kai ļaudš soka, — teikusá Alžbeta. To tu drūši vari licyņōt. Tovu rūku jymdams, školōtōjs dūmōja kū cytu, pavysam ļaunu, kō tu, maitiņ, nasaprūt, tik tys jam naizadává. Tu vari ticāt maņ, vacōkam cylvākam, as tōs litys labi pazeistu. Nu, voi tu grybi glōbt vysu draudzi? — vaicōjusá Alžbeta.

Maitiná beidzūt pīkrytusá. Tod Alžbeta sastōstiejusá i pavuiciejusá maitini, kai i kū licyņōt, lykusá sarakstāt syudzeibu itt.

Šei syudzeiba tyka izbeigta. Sakarā ar tū i zam tōs īspaida atkryta cytys syudzeibys, kai napamatōtys. Bet pa tū laiku, cikom izmekleišona gōja, cik beja pōrdzeivōts i pōrcīsts! Kotru ņaiz, braucūt iz izmekleišonys tīsnesi, Vīndedzš ryupeigi apskatāja revolŗeri — cītumā sādātōjs jys nagribāja bīt. Tod jau lobōk lūdi golvā — taisāja nūteiktu lāmumu Vīndedzš.

Kod cyti pīrunōja Vīndedzi, lai jys sper kaidus sūļus pret Alžbetu, tys atbiļdāja, atmasdams ar rūku:

— Rībeigu tōrpu as ar kōji, kur spieju, sameidu. Naīšu as Alžbetys deļ patš pa tīsom volkōtīs. Nav jei tei golvonō vaineigō. Gon jau poša sovu atrass.

I atroda. Tagad tik pi jaunō bazneickunga i pi tyvōkim rodim jei varāja īīt. Vysa draudzá nycynōja Alžbetu — naīzalaidá ar jū. Bārni pa gobolu bāga, kai nu naškeista. A maitiná i maitinis vacōki — tī beja vyslelōkī īnaindīki — Alžbeta nikur i pōrīt navarāja jūs deļ. I jaunijam bazneickungam daudz napatikšonu sagōdōja maitinis vacōki, tāvs seviški, kurs poša, bazneickunga klōtbūtnī nazaskūpōja iz lomu vōrdim, ceiná turpynōjās arvīnu osōkōs formōs. Bazneica vys tukšōka i tukšōka palyka, seviški mōceibys laikā. Tūtīs pylnōkys palyka divu apkōrtejūs draudžu bazneicys, kur

beja nūsvārtōki bazneickungi, kas nagōja kristeigūs piļneigā kaļpeibā. Vīns nu jīm gon veicynōja kristeigūs parteji, bet darāja tū apdūmeigōk ōrpuš bazneicys. Ūtrs par partejom ni zynōt, ni dzierdāt nagribāja. Tī ļaudš mīreigi Dīvu lyugt varāja. Iz tīnīni vairōk braucá ļaudš nu apkōrtejom draudzom.

Na vysī spāja tik tōlūs ceļūs laistīs. Kōjom par tōli, zyrgi pa nedeli nūkomōti. I tá dreizi atroda izeju. Iz ļaizi atmināja vacūs jau aplaistūs krystus, kuri vāļ stōvāja vacūs sādžu vītā. Atjaunōja, izrūša i izpuškōja vacūs krystus i gōja pi tīm kūpeigi Dīvu lyugt.

Dominīka dzymtā sādžā beja taidis krysts. Kas tū cālā i kod cālā, nivīns navarāja pateikt. Paļ vacīs Mateiss, kuram jau beja ap symtu godu, i tys nazynōja. I vītys nūsaukums beja pīskaņōts — par Krysta kolnu saucá kaļneni, iz kura stōvāja krysts. Cikom vysī sādžā dzeivōja, ryupeigi tyka kūpts krysts. Viers krysta — cysu jumts. Apkōrt kūka sietená, kurys īškinī īstateitys pučis. Patš krysts, vysod smuki nūkrōsōts, ar Pesteitōja krystā pīkoltu tālu. Zam Pesteitōja tāla — pi krysta pīstyprynōti dažaidi izpuškōti obrozi, kas irāmōti styklā. Stūpi, zedini, krysts, vyss ar izrūtōjumim — pošu taiseitī, pec pošu garšys i patykys pīskaņōti apkōrtejai dobai i latvišu gaumái. Pesteitōja tāls tālnīka Calmonu Moduša darynōts, vacō bazneickunga īsvieteits.

Izrūšts, izpuškōts arvīnu beja krysts, pučis sietenī izrevātys. Sādžys maitinis vīna par ūtru sazacentá, kura smukōkys pučis atnásš, kura smukōku vaiņuku nūveiš. Seviški par tū sazacentá, kura pyrmō pavasarī lauku zīdus atnásš. Tōli maklātu gōja — iz Midziņu tōlejū mežu i pļovom. I pušim dorba natryuka. Tá kaidis zediņš nūzaškībá, tá kaidis kūka izrūtōjums nūkryta voi nūlyuza, tá krōsa navīnaida streipaina palyka. Dreizi viņ vyss beja kōrteibā. Dorbs kai patš darājās, tá nabeja kōrtys, kam i kū darāt kai cytūs sādžys kūpejūs dorbūs. It kai naradzama rūka tá strōdōtu. Vīneigi, kod vajdzāja jaunus stūpus voi jaunu krystu likt — nūpyvušō vītā,

kūpeigi tū darāja; materials paņš atsaroda i dorbs pošu. Tik par kūka izrūtōjumim, kaidim tīm bīt, ilgi sprīdā sādžinīki, vacūs atkōrtōt nagribāja.

Pi krysta beja sādžys saišonys vīta. Paņš sūly tā beja iztaiseiti, kur pasādāt, parunōt valis breižūs i svātdiņōs. Tā dalāja pļovys, vylka birkys, tā dalāja teirumus, pōrkōrtōja šņūris, tā pōrrunōja vyspōrejōs sādžys lītys — par celim, par dōrzim, par grōvim, par akmiņu nūvōkšonu. Tā lelū gonu augstā omotā icālā, tā mozim gonim dīnys i kōrtu sadalāja. Siešonys nasōcā, pi krysta napīgōjuši, lyugšonys nanūskaitiejuši. — Vacīs bazneickungs laikim tā atbraucā. Bīžōk tys gadājās maja mienesī pec dīvkolpōjuma bazneicā iz vokora pusi. Tod pi krysta tyka nūturātys maja kolpōšonys, kurys vadāja bazneickungs. Pec tam vacīs bazneickungs sasāda ar večim — pasprīst, parunōt. Tā runōja i par draudzis dareišonom, par sādžys lītom, i par pasaulā jaunōkim nūtykumim i atrodumim. Tā dreiži pec japōņu kara tyka nūlamts (vacō bazneickunga klōtbyutnī) par sādžys sadaleišonu vīnsātōs; tā tyka, lykti pamati (dreiži pec tam) krōj-aizdavu sabīdreibys dybynōšonai, kurai agrōkūs laikūs beja lela nūzeimā zemnīku dzeivī. Tāpaņ sādžinīki nu vacō bazneickunga mutis dabōja zynōt par rotim, kuri pošī pa sevīm īt, bez zyrga. Daudž lītu tā tyka pōrrunōts, pōrsprīsts i izlamts.

I ticeibys vajdzeibom kolpōja krysts. Tymōs svātdiņōs, kod bazneickungs beja kur izbraucš, ļaudš pi krysta sagōja kūpeigi Dīva lyugt. Taipāņ maja mienesī pa vokorim puļcājās — maja lyugšonys kūpeigi nūskaitāt, kolpōšonys nūturāt. Cik jaukys i pateikamys atminis par tīm breižim — kai sylta vāsma apjymtu tevi, tūs laikus īdūmojūt. I veiram spāku godūs, i siermgaļvām večam seja apzaskaidroj, bolss maigōks palīk par tīm laikim stōstūt, kas beja gon jauki, bet vairs naatsagrīzš...

Lelys pōrgrūzeibys, lelys pōrmainis nōcā ar sādžys sadaleišonu vīnsātōs. Tagad kotrs beja atbiļdeigs par sevi. Nikas

naspīdā, nikas nadzyna — piļneiga breiveiba, kai grybi, tai i dori patš. I jaunī vīnsātnīki iz ŗaizis nūgryma kotrs sovā dorbā. Izarōdāja, ka dorba tagad ir vairōk kotram, nakai sādžā beja. Navīņ prōtam, — i rūkom vairōk dorba. Tagad jau kotrs patš deļ sevā strōdōja: kū padarās, pošam i palikš. Pamozam zuda sādžys kūpejūs interešu sajiuta. Vairōk sazatyka ar tyvōkim sābrim, lai tī ari nu cytys sādžys beja.

I sādžys kūpejis krysts pamozam tyka aizmiersts. Pymūs godūs vāļ gōja pec vacōs iŗažys. Bet arvīnu mozōk i mozōk palyka Krysta kolna apmeklātōju. Myra veči, kurim Krysta kolns beja dōrgs. Veču vītā jaunī stōjās, kas jau cytaidu dzeivi sōkuši dzeivōt, vairōk par sevi pašu gōdōdami, bet gondreiz nimoz par kūpejom lītom.

Laiks darāja sovu. Sietenis stūpi — sazaškībā, taipať jumts. Zedini vīns pec ūtra izbyra, ap pošu krystu auga nazōļu mežš. Vīneigi patš krysts i Pesteitōja tāls vāļ tyka apkūpts nu tyvijīm. Skumeiga aina! Mōtis gon mūdynōja dālus, lai tī krystu apkūptu. Vysod atbīldā skanāja: voi m̄ysu viņ saimái tys vajdzeigs? Galeigai izneikšonai padūts beja vacīs krysts, kura priškā vairōku paaudžu dzeivā rysynōjās. Tī mōtis lydžās par bārnim, par bārnu veseleibu i sūliejumus dāvā. Tī vokora mikrieslī gōja m̄aitinis i sovys slapynōs, nikam naatstōstamōs sirdš vieleišonōs izticāja, ar osorom acīs lyugdāmōs. Tī veiri gōja i golvu līcā, sovu cereibu pīzapiļdeišonu lyugdami. Kod doba nažieleiga palyka, ar pōrmiereigu leitu voi ōrkōrteigu sausumu zāmis augļus pūsteidama, pi vacō krysta tod dāvās vysi sādžinīki: i vacs, i jauns, i lels, i mozs. Gōja vysī — kas var zynōt, kura lyugšona Dīvam b̄yš vairōk pateikama. I cālās, leidz dabasim augšī cālās kūpejō sādžinīku lyugšona — izmysuma saucīņš: glōb m̄ysus nu pūsta, nu boda glōb pošus i bārnus!.. Tī sovu tīsu, īpatneju tīsu sprīdā par pōrkōpumim, lelym i mozim

pōrkōpumim. — Daudz, daudz kū vacīs krysts varātu pastōstāt par vacim laikim, ka tik tam volūda bētu!

Vairōk kai trejdesmit godi pagōjuši nu tō laika, kod krystu sōka aplaišt. Jau jaunō paaudzā pīaugusā, veču vītā stōdamōs. Jau nabeja, likās, vairs cereibu par vacō krysta atjaunōšonu. Aplaiests stōvāja tys iznīceibai padūts...

Kas lai šū vacū aizmierstū krystu otkon gūdā caltu — atjaunōtu!? Pec sādžys sadaleišonys zuda sādžinīku kūpejōs interesis, i laika beja mozōk. Teiksmā pec sabīdriskys dzeivis, kuru agrōk pa dalái apmīrynōja Krysta kolns, tagad cytaidā veidā izapaudā: caur izreikōjumim, bīdreibom i organizacejom, kas dorbōjās pogosta rūbežōs. I ticeibys zinī vacū krystu sōka atvītōt pošu draudzis bazneica, kura taipať centās pīzaskaņōt laikmeta goram, vairōk saistūt pi sevā draudzis lūcekļus. Tyka īvasti papyldu dīvkolpōjumi maja, juná i oktobra mienešus; dīvkolpōjumi palyka krōšņōki i ar lelōku daleibnīku skaitu: tá i karūgu nesieji i nesiejis, tá obrozu nesiejis, tá zīdu kaiseitōjis, tá daudz pōrejūs daleibnīku. Bārnus saistāja sazagatavōšona iz pyrmū grāku syudzeišonu, kas nūtyka bazneickunga vadeibā; tyka dybynōtys brōlistis, kurōs jāmá daleibu sīvītis. Daļu nu jaunōtnis saistāja bazneicys kōris. Aktivōki draudzis lūcekli dorbōjās draudzis komiteji. Seviški pīviļceiga palyka bazneica ar vacō bazneickunga atnōkšonu — tys beja eists draudzis vadūņš, saprota draudzis goru, draudzis teiksmis.

Pōrzaveidōja dzeivá, atmatūt vysu tū, kas ar kū cytu piļneigōku aizvītōts i nūvacōjš. Máš jau napazeistam mýsu tāvu reikus — kūka orklu, zoru eceižys. Máš navarom īzadūmōt dyumoju ustobu bez škūrstyna, bez greidys (ar podu) kaidōs mýsu tāvi dzeivōja, apgaismōdami tōs ar skolym. Máš navarom īzadūmōt, kai mýsu tāvi iztyka bez sārkcūcenim, bez petrolejis itt. Mýsu bārnī nazynōš, kas tys ir sādža, jo dreizi jau nabýš vairs, kur tōs rádžāt. Nazynōš taipať, kas ir kuļšona ar sprygulim, maļšona mōjis dziernovōs i daudz kō

cyta. Vyss tys aizmiersts, iznīcībā gōjš voi īt. Voi na tys paļ liktiņš gaida vacū Krysta kolna krystu? Kai likās, tyspaļ.....

Naizprūtamys lītys — breinumi tūmār pa ņaizjom atsagoda m̄ysu dzeivī. Tyspaļ beja nūticš i ar Krysta kolnu — kaidā pavasara dīnā iz šō kolna stōvāja atjaunōts krysts. Taipaļ aptaiseits, izpuškōts i izdaiļōts, kai tāvu laikūs. Nā, vāļ skaiškōk tys izaskatāja, jo pi krysta atjaunōšonys beja lītōti piļneigōki dorba reiki, kaidu tāvu laikūs vāļ nabeja. Piļneigōki reiki, piļneigōkys zynōšonys. Pošu mōkslinīki tā projektus taisāja, pošu orūdškolu beigušī tehnikī dorbu izvādā, pošu dōrznīki sietenī izrūtōja. Nabeja jau senejī laiki, kod paļ rakstāt pratieju sādžā nabeja daudz. Tagad jau natryukst mōceitu cylvāku, kas nu pašu vyda cālušīs.

Dominīks i Dōrtā beja pyrmī, kas par krysta atjaunōšonu īzarunōja. Nabeja nivīna nu bejušīm sādžinīkim, kas tam napīkrystu: iz ņaizis vysī i pi dorba jāmās. Dreizi viņ Krysta kolns pōrzavārtā...

— B̄jš m̄ysim vīta, kur vacōkim mīreigi Dīvu lyugt — runōja sādžinīki. Bazneicā, jūs pošu dzymtā bazneicā, vairs nabeja mīra — tik lōdeišonōs i klaigōšona. Sādžinīki navar tī mīreigi Dīvu lyugt — naškeistīs arvīnu jūs kārdynoj. Jo par jūs pošu caltū bazneicu volda jaunīs bazneickungs, kurs naidu i namīru pa draudzi siej. Ni sādžinīki, ni vysa draudzā tā nikō naspiej darāt — nikaida teikšona tā jīm nav, ni syudzeibys leidz, ni personeiga izastōšona. Vyss veļteigi. Jaunīs bazneickungs kū gryb, tū i dora. Bazneicu pōrvierš par sapuļču zālī, paļ zvonus politikai kolpynoj. Sādžinīki jutōs, kai škierti nu bazneicys, kai izmasti nu tōs, nu pošu caltōs bazneicys izmasti. Bez trūkšnā, bez skandalym, kai kristeigim cylvākim pīdar, jī pacīš tū. Bet jī navar iztikļ bez vītys, kur varātu mīreigi Dīvu lyugt. I atjaunoj Krysta kolnu. Tī tāvu tāvi, tī daudz paaudzis gōja, Dīva lyudzā i jī tī īš, Dīvam gūdu atdūš. Tī naškeistīs jūs nakārdynōš — mīreigi varās lyugtīs. Krysta kolnā nivīnu naškirōš pec partejom: voi

tu esi kristeigis, vai zemņiku partejis, vai socialistis. Lai nōk vysi, nivīna naatstums, nivīna nalomōš, nalōdās... Tī tāvu tāvu saticeibys gors volda, tī vīnōtīs draudzis gors nūteic.

Lels priks vaļdāja Spurānu saimī par vacō krysta atjaunōšonu. Na partū, ka krysts beja atjaunōts, apkūpts, a golvonā kōrtā partū, ka poši ļaudš beja izprotuši — tū vajaga atjaunōt. Seviški Dōrtā prīcōjās. Par sevi, par sovu saimī jei nazabeida vairs; par sādžinīkim, par draudzi vairōk beidōs, lai tī natyktu naškeistō nogūs. Poša pec sevā jei zynōja, kū tys nūzeimoj — naškeista kārdynōjums, cik gryuši ar tū golā tikļ. Voi vysi izturās šū pōrbaudiejuma laiku, cikom jaunīs bazneickungs eistūs ticeigūs vojoj? I seviški nanūryudātō jaunōtnā, kas bīži pōrzasteidz, voi tei izturās? Voi taida kārdynōjuma prīškā pazadūš draudzis vīnōtam goram — i vaci, i jauni, i lely, i mozi? Beja vāļ slyktōki laiki, kod komunisti vaļdāja. Tod draudzā vīnōta beja, tagad, turpretim — škaļdeita. Draudzis gons ar brōleišim-mōseņom, ar nalelu „kristeigūs” partejis puļceni ir nūzastōjš pret vysu draudzi, pret mīru kai pret pošu krystu rūku pacaldams. Tagad daudz ļaunōk, kārdynōjums lelōks. — Voi tagad, kod kārdynōtōju ryndā patš jaunīs bazneickungs nūzastōjš, voi tagad izturās vysa draudzā, — par tū dūmōja i šaubājās Dōrtā. I tá Krysta kolns paleigā nōcā, vacīs krysts nōcā, kas tōm lyugšonom svieteits, tagadni vīnōdams ar pagōtni. Ka jau sādžinīki ar taidu vīnprōteibu jāmās pi vacō aplaistō krysta atjaunōšonys, to jau drūši, ka atkritieju jūs storpā nabyš. To jau drūši... Prīcōjās sevī Dōrtā, Dīvam pateiceibys lyugšonys syuteidama. I Dominīks leidza ar Dōrti. Jī obeji otkon kūpā beja.

Saauguši kai divi kūki nu vīna calma. Nabeja vairs, kas jūs škiertu, Dominīku i Dōrti. Bārni vāļ vairōk papyldynōja saskani, kura vaļdāja Supānu vīnsātā. Kai dorbā, tai atpyutys breižūs, kai mīra breižūs, tai ceinis laikā, kod vajdzāja ceinātīs pret naidu i

nasaticeibys siejiejim i apmalōtōjim, — vysi jī — lely i mozi, vīnys dūmys vadeiti beja, placu pi placa leidza vīns ūtram gōja.

Lai Dīvs svietej jūs, lai svietej sādžinīkus, vysu draudzi lai svietej Dīvs, eistū dzeivis mīru i saticeibu syuteidams!...

